

Lausunnot, asiantuntijakommentit ja mielipiteet/Utlåtanden, expertkommentarer och åsikter

YVA-selostus, Metsä Board, Kaskisten kartonkitehdas, EPOELY/2982/2022

Koosteesta on poistettu oheismateriaalit, linkit ja henkilötiedot/

I sammandraget har bifogat material, länkar och personuppgifter tagits bort.

Lausunnot

Kaskisten kaupunki

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on pyytänyt mm. Kaskisten kaupungilta lausuntoa ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta koskien Metsä Board Oyj:n suunnittelemaa Kaskisten kartonkitehdasta. Arviointiselostus on nähtävillä 25.5. - 21.7.2023.

Kaupunginhallitus on lausunut 31.1.2023 Kaskisten kartonkitehtaan ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta. Nyt käsillä on lopullinen YVA-selostus. Se on laaja selonteko hankkeen ympäristövaikutuksista. Hankkeen toteutuksessa on kaksi vaihtoehtoa: VE1 eli 800 000 tonnin taivekartonkituotanto / vuosi tai VE 2 eli 1200 000 tonnin taivekartonkituotanto / vuosi.

Kaskisten kaupungin ja koko Suupohjan alueen kannalta tehdashankkeella on ympäristövaikutusten lisäksi suuria taloudellisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia. Kaupunki on hankkeessa yhtiön yhteistyökumppani mutta myös lupaviranomainen. Metsä Board Oyj ja ELY-keskus ovat tiedottaneet hankkeesta yleisötilaisuuksilla tammikuussa, huhtikuussa ja kesäkuussa. Kaskisten kaupungin sekä sen vakituisten ja kesäasukkaiden kannalta on tärkeää, että uusi tehdas toteutuessaan ei heikennä meriveden laatua Kaskisten rannikolla ja saaristossa. Kaupungille toinen merkityksellinen asia on logistiikka eli puukuljetusten järjestäminen. Kuljetusten tarve lisääntyy oleellisesti, joten kantatie 67 ja rautatie pitää korjata kuljetukset kestäväälle tasolle. Varsinkin sähköistetyn rautatien merkitys ilmastoystävällisenä kuljetusmuotona pitää tunnustaa ja tunnustaa. Se tarkoittaa Seinäjoki-Kaskinen -rautatien peruskorjausta 2024-2027, mikäli tehdas rakentamispäätös tehdään 2024.

Kaupunginjohtajan päätösehdotus

Kaupunginhallitus antaa ELY-keskukselle seuraavan lausunnon: Kaskisten kaupunki näkee Metsä Board Oyj:n kartonkitehdashankkeen erittäin myönteisenä kaupungille ja Suupohjan alueelle. Investointilupakäsittelyssä on kiinnitettävä huomiota siihen, että

1) puhdistettu jätevesi johdetaan mereen vaihtoehto 2b:n mukaisesti 1,7 km etäisyydellä nykyisestä purkupisteestä

2) raaka-ainekuljetukset hoidetaan ympäristöystävällisesti eli rautateitse

Viimeksi mainittu edellyttää, että Seinäjoki-Kaskinen -rautatie peruskorjataan ja sähköistetään 2024-2027.

Kaupunginhallitus päätti hyväksyä päätösehdotuksen.

Luonnonvarakeskus

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on pyytänyt Luonnonvarakeskukselta (Luke) lausuntoa Metsä Board Oyj:n Kaskisten kartonkitehtaan laajentamissuunnitelmien ympäristövaikutusten (YVA) arviointiselostuksesta.

Luonnonvarakeskus keskittyy lausunnossaan arvioimaan tehtaan laajennuksen vaikutuksia hakkuisiin ja hakkuumahdollisuuksiin. Lisäksi lausunnossa käsitellään lyhyesti arviointiselostuksen niitä osia, joissa arvioidaan kartonkitehtaan laajennussuunnitelmien vaikutuksia kaloihin ja kalastukseen.

Lausunto

1. Taustaa

YVA-selostuksessa on arvioitu kolmea eri totuttamisvaihtoehtoa. Vaihtoehdossa VE0 (nykytila) lisäinvestointeja ei tehdä ja olemassa olevan kemihierretehtaan (BCTMP) toiminta jatkuu nykyisellä tasolla. Tehtaan vuotuinen tuotantokapasiteetti on 390 000 tonnia valkaistua kemihierrettä ja puunkäyttö noin miljoona kuutiometriä.

Vaihtoehdossa VE1 valkaistun kemihierretehtaan tuotantokapasiteetti olisi 400 000 tonnia vuodessa. Tehdasalueelle rakennettaisiin uusi kartonkitehdas, jossa valmistettaisiin päällystettyä taivekartonkia yhdellä kartonkikoneella 800 000 tonnia vuodessa. Mekaanisen valkaistun massan tuotantoa lisättäisiin rakentamalla uusi termomekaanisen hierteen laitos (TMP-laitos), jonka tuotantokapasiteetti olisi 350 000 tonnia vuodessa. YVA-selosteen mukaan vaihtoehdossa VE1 kuusikuitupuun käyttö kasvaisi Kaskisissa noin miljoona kuutiota vuodessa. Kasvavasta kuusikuitupuun käytöstä noin kolmasosa olisi lisääntyvää puunhankintaa ja kaksi kolmasosaa kertyisi selosteen mukaan tuontipuusta, kuitupuuta järeämmän puutavaran käytöstä sekä kotimaisen kuusikuitupuun hankinnan ja toimitusten kohdistamisesta uudelleen Metsä Groupin tuotantolaitosten välillä. Hankevaihtoehdossa VE1 tehtaan puunkulutuksen kokonaismäärä kasvaisi nykytilanteeseen nähden noin kaksinkertaiseksi, mikä tarkoittaisi vuotuisen puuraaka-aineen tarpeen kasvavan maksimissaan noin 300 000–400 000 kuutiometriä.

Vaihtoehdossa VE2 valkaistun kemihierteen tuotantokapasiteetti olisi 460 000 tonnia vuodessa. Tehdasalueelle rakennettaisiin kartonkitehdas, jossa valmistettaisiin päällystettyä taivekartonkia yhdellä kartonkikoneella 1 200 000 tonnia vuodessa. Mekaanisen valkaistun massan tuotantoa lisättäisiin rakentamalla uusi TMP-laitos, jonka vuotuinen tuotantokapasiteetti olisi 540 000 tonnia. Vaihtoehdossa VE2 tehtaan puunkulutuksen kokonaismäärä kasvaisi nykytilanteeseen nähden noin 2,7-kertaiseksi, mikä tarkoittaisi vuotuisen puuraaka-aineen tarpeen kasvavan 1,7 miljoonaa kuutiometriä. Molemmissa investointivaihtoehdoissa (VE1 ja VE2) raaka-aineena käytettäisiin myös markkinoilta ostettavaa sellua, jota tuotaisiin mm. Äänekosken tehtaalta.

YVA-selostuksessa todetaan, että Metsä Groupin pääasiallisena puun hankinta-alueena on koko Suomi, minkä vuoksi myös puuraaka-aineen riittävyttä on tarkasteltu koko Suomen tasolla. Metsä Group hankkii puuta myös Baltiasta ja Ruotsista. Kaskisten tehtaan pääasialliseksi hankinta-alueeksi selosteessa kuitenkin nimetään 8 maakuntaa (Uusimaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Kanta-Häme, Pirkanmaa, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa ja Keski-Pohjanmaa). YVA-selostuksen mukaan Kaskisten investointisuunnitelmat vaikuttavat vain kuusen käyttöön, joten vaikutuksia tarkastellaan ainoastaan suhteessa kuusen hakkuisiin ja hakkuumahdollisuuksiin.

2. Arvioita tehtaan laajennuksen vaikutuksista hakkuisiin ja hakkuumahdollisuuksiin

2.1 Puun hankinta

Suurin osa Suomen metsäteollisuuden tuotannosta päättyy vientiin, jolloin metsäteollisuustuotteiden kysyntä ja sen vaihtelut maailmanmarkkinoilla vaikuttavat voimakkaasti myös kotimaisen puun kysyntään, käyttöön ja hakkuumääriin. Vuosittaiset vaihtelut voivat siksi olla suuria. Myös puun tuonti Suomeen vaikuttaa eri puutavaralajien kotimaan puumarkkinoilla.

2.2 Raakapuun tuonti

Metsäteollisuuden puunhankinnan toimintaympäristö muuttui merkittävästi Venäjän hyökättyä Ukrainaan 24.2.2022. Maaliskuussa 2022 Stora Enso, Metsä Group ja UPM-Kymmene ilmoittivat keskeyttävänsä puun tuonnin Venäjältä. Sekä PEFC- että FSC-sertifiointijärjestelmissä venäläinen ja valkovenäläinen puu luokiteltiin konfliktipuuksi, mikä poisti sertifikaatit näistä maista peräisin olevilta puilta ja puutuotteilta. Puun viennin jo keskeydyttyä Venäjä sääti maaliskuussa 2022 puunvientä koskevat kiellot määrittelemisensä niin sanottuihin epäystävällisiin maihin Suomi mukaan lukien. EU:n viidennen pakotepaketin mukaan raakapuun ja puujalosteiden tuonnin Venäjältä EU-alueelle tuli puolestaan päättyä heinäkuussa. Käytännössä maaliskuun 2022 jälkeen Suomeen ei ole tuotu raakapuuta Venäjältä.

Koivukuitupuun ja metsähake ovat olleet merkittävimmät Venäjältä Suomeen tuodut puutavaralajit. Koivukuitupuuta ei Suomesta pystytä hankkimaan vastaamaan aiemmin Venäjältä tuotuja määriä, mikä on jo johtanut Suomessa koivukuitulinjojen muuttamiseen havukuidulle selluntuotannossa. Vaikka linjamuutokset vaikuttavat erityisesti mäntykuitupuun kysynnän lisäykseen, myös kuusikuitupuun kysyntä lisääntyy.

Kuusitukkaa on Suomeen tuotu Venäjältä vuosina 2016–2021 keskimäärin 182 000 kuutiometriä vuodessa. Kuusikuitupuuta on vastaava ajankohtana tuotu Venäjältä keskimäärin 326 000 kuutiometriä vuodessa. YVA-selosteen mukaan Metsä Groupin hankinta-alue on koko Suomi ja koko Itämeren alue. Koska Itämeren alueelta ei puun tuontimääriä tiukan puumarkkinatilanteen vuoksi pystytä lisäämään merkittävästi, Luken näkemyksen mukaan venäläistä tuontipuuta korvaavien määrien (kuusitukki ja -kuitupuun) hankinta kohdentuu pääasiassa kotimaan puumarkkinoille ja myös Metsä Groupin Kaskisten tehtaan puunhankinta-alueelle.

2.3 Kotimaan hakkuumahdollisuudet

YVA-selosteessa hakkuumääriin liittyvät tilastoaineistot ovat vuosien 2019–2021 keskiarvoja (taulukko 19.3-2., s. 500). Kesäkuussa 2023 julkaistujen vuosien 2019–2022 keskimääräisten maakunnittaisten hakkuutietojen huomioiminen laskennoissa ei muuta oleellisesti YVA-selosteessa esitettyjä lukuja (Taulukko 1, liitteessä). Lukujen tulkinnassa ja vertailussa on huomioitava vuoden 2022 alkupuolella ollut UPM-Kymmenen ja Paperiliiton lähes neljä kuukautta kestänyt lakko, mikä vähensi puun kokonaiskäyttöä ja hakkuumääriä Suomessa arviolta noin neljä miljoonaa kuutiometriä. UPM-Kymmene on merkittävä kuusen käyttäjä Suomessa ja osa laskennallisesta kuusipuun vähennyksestä kohdentui myös Metsä Groupin ilmoittamalle Kaskisten puunhankinta-alueelle.

Kuusen runkopuun hakkuuiden kestäviä lisäysmahdollisuuksia on YVA-selosteessa tarkasteltu vertaamalla Luken tuottamaa suurin ylläpidettävissä oleva aines- ja energiapuun hakkuukertymä (SY) -laskelmaa toteutunut hakkuukertymä (TH) -laskelmaan (VMI12, mittausvuodet 2014–2018). On kuitenkin huomattava, että aines- ja energiapuun SY-hakkuukertymäarviota laskettaessa rajoitteena ei ole vaatimusta puu- tai puutavaralajeittaisesta (pl. tukkipuun kokonaishakkuukertymä) hakkuukertymän kestävydestä. Kestävyydellä tarkoitetaan hakkuukertymän määrän yhteydessä sitä, että aines- ja energiapuun kokonaishakkuukertymät pysyvät vähintään edellisen laskelmakauden tasolla ja tukkipuukertymä säilyy koko laskelma-ajan vähintään ensimmäisen laskelmakauden tasolla.

Toukokuussa 2023 Luken julkaisemissa uusimmissa SY-laskelmissa (VMI12-13, mittausvuodet 2017–2021) kuusitukin kertymä on koko Suomen tasolla kasvanut 450 000 kuutiometriä verrattuna aikaisempiin VMI12 aineistolla tehtyihin laskelmiin (Taulukko 2, liitteessä). SY-laskelman mukainen kuusikuidun hakkuukertymä on Suomessa pienentynyt yli 700 000 kuutiometriä aiempaan arvioon nähden.

Metsä Groupin ilmoittamalla Kaskisten tehtaan pääasiallisella puunhankinta-alueella SY-laskelman mukainen maakuntien yhteenlaskettu kuusitukin hakkuukertymä on uusien laskelmien perusteella 5,9 ja kuusikuitupuun 3,3 miljoonaa kuutiometriä vuodessa kymmenvuotiskaudella 2019–2028.

Kymmenvuotiskaudella 2029–2038 kuusikuitupuun vuotuinen hakkuukertymä kasvaa Kaskisten tehtaan hankinta-alueella noin 350 000 kuutiometriä verrattuna ensimmäiseen kymmenvuotiskauteen. Yhdessä energiarunkopuun kanssa lisäys on 500 000 kuutiometriä. Kuusitukin hakkuukertymä pysyy likimain edellisen kymmenvuotiskauden tasolla.

SY-laskelman mukaiset kuusiainespuun hakkuukertymät 2019–2028 ovat hankinta-alueella (8 maakuntaa yhteensä) runsaat 650 000 kuutiometriä suuremmat kuin tilastoidut kuusiainespuun vuotuiset hakkuukertymät vuosilta 2019–2022. Kuusikuitupuun tilastoitu kertymä sen sijaan on noin 50 000 suurempi kuin SY-laskelman tuottama kuusikuidun hakkuukertymäarvio.

Hankinta-alueella on tilastoitu selvästi enemmän energiarunkopuun toteutunutta hakkuukertymää (Taulukko 1, liitteessä) kuin mitä sisältyy SY-laskelmaan (Taulukko 2, liitteessä). Tilastoidut kuusiainespuun ja energiarunkopuun hakkuukertymät yhteensä vuosilta 2019–2022 hankinta-alueella ylittävät SY-laskelman tuottaman kuusirunkopuun hakkuukertymän arvion runsaalla 200 000 kuutiometrillä vuodessa. Energiarunkopuu on käytännössä pääosin pienikokoista eikä kelpaa kuitupuuksi. Kaskisten tehtaan hankinta-alueella SY-laskelmaan sisältyvästä kuusen energiarunkopuusta noin 130 000 kuutiometriä täyttää kuitupuun mittavaatimukset.

SY-laskelman mukaiset kuusen hakkuukertymäarviot eivät johda kuusivarojen pienenemiseen hankinta-alueella vaan kuusen tilavuus säilyy vajaassa 700 miljoonassa kuutiometrissä. Kuusen suhteellinen osuus puuvaroista on aluksi 35 % runkotilavuudesta ja kasvaa noin viidellä prosentilla laskelmakauden aikana.

Laskennallisesti investointivaihtoehdossa VE1 kuusen vuotuinen käyttömäärän lisäys vuosien 2019–2022 tasosta Kaskisten tehtaan hankinta-alueella ei johda SY-laskelman mukaisen kuusiainespuun hakkuukertymän ylittymiseen eikä johda kuusivarojen pienenemiseen laskelmakauden aikana. Investointivaihtoehdossa VE2 kuusen lisäkäyttömäärä johtaa SY-laskelman tuottaman arvion ylittymiseen. Koko Suomen tasolla kuusen käytön lisäys ei aiheuta SY-laskelman mukaisen kuusen hakkuukertymän ylittymistä.

Metsä Groupin puunhankinta toimii valtakunnallisesti, jolloin Metsä Groupin on mahdollista hankkia puuta ja ohjata puuvirtoja Kaskisten tehtaan pääasiallisen hankinta-alueen lisäksi muualta Suomesta. Energiapuun (kuusi) laskennallisesta hakkuukertymästä vain osa, lähinnä kuitupuukokoinen energiapuuta, on kemiallisen metsäteollisuuden hyödynnettävissä. Merkittävä osa energiapuusta menee energiateollisuuden käyttöön. Metsäteollisuuden mahdollisilla kapasiteetin muutoksilla Suomessa on vaikutusta tulevaisuudessa puun käyttöön ja hakkuumääriin.

2.4 Metsien muu käyttö

Niin kansallisen kuin EU-tason metsiin kohdistuvat politiikkatoimet ovat lisääntymässä lähivuosina. Tavoitteina ovat sekä ilmastonmuutoksen ja luontokadon hillintä että metsien tuottamien monien ekosysteemipalvelujen turvaaminen. Konkreettiset toimenpiteet, kuten metsien suojelupinta-alojen lisääminen ja alueellinen kohdentaminen, ovat valmisteilla, eikä niistä siten ole vielä tehty päätöksiä. Toteutuessaan politiikkatoimet voivat kuitenkin vähentää merkittävästi puuntuotannossa olevan alueen pinta-alaa ja vaikeuttaa puun saatavuutta.

3. Vaikutukset kaloihin ja kalastukseen

Jätevesikuormituksessa tapahtuvien muutosten (vaihtoehdot V1, V2a ja V2b) havaittavat tai mitattavat vesistövaikutukset kohdistuisivat mallinnusten perusteella ainoastaan Tallvarpenin lahteen tai sen edustalle. Käytettävissä olevien tietojen perusteella Tallvarpenin lahti ei ole nykyisellään merkittävä talouskalojen lisääntymisalue. Kuormituksessa tapahtuvien muutosten kalastovaikutukset Tallvarpenin lahdessa ja

laajemmin Kaskisten edustalla on Luken käsityksen mukaan arvioitu riittävän laajasti ja arvoidut haitat jäisivät vähäisiksi. Sama koskee myös jäädytysvesien vaikutuksia ja niiden arviointia.

Kalastukseen kohdistuviin vaikutuksiin liittyen arviointiselostuksessa on esitetty runsaasti tietoa Kaskisten seudun kalastuksen muutoksista. Selkeänä puutteena on se, että varsinaisen vaikutusalueen (vedenlaatu, lämpökuormitus) eli Tallvarpenin lahden kalastuksesta ei esitetä mitään tietoja tai arvioita. Siksi kalastukseen kohdistuvien vaikutusten arviointi jää huomattavasta tekstimäärästä huolimatta heikotasoiseksi. Tietoa olisi mahdollista kerätä esimerkiksi haastatteluiden avulla.

Lausunnon tiivistelmä

Puun tuonnin loppuminen Venäjältä lisää puunhankinnan painetta Suomessa. Kuusitukin ja -kuitupuun tuontia ei voida merkittävästi lisätä muualta Itämeren alueelta. Metsä Board Oyj:n ilmoittamalla Kaskisten tehtaan pääasiallisella hankinta-alueella (8 maakuntaa) kuusen lisähakkuukertymä investointivaihtoehdossa VE1 ei johda SY-laskelman mukaisen kuusiainespuun hakkuukertymän ylittymiseen eikä johda kuusivarojen pienenemiseen. Vaihtoehdossa VE2 SY-laskelman tuottama kuusen hakkuukertymä ylittyy. Mahdollisten puuntuotannon ulkopuolelle tulevaisuudessa jäävien alueiden, kuten suojelualueiden, vaikutusta puun hankintaan ja kestäviin hakkuumahdollisuuksiin ei pystytä toistaiseksi arvioimaan.

Koska Metsä Groupin puunhankinta toimii valtakunnallisesti, Metsä Groupin on mahdollista hankkia puuta ja ohjata puuvirtoja Kaskisen tehtaalte sen pääasiallisen hankinta-alueen lisäksi myös muualta Suomesta. Koko Suomen tasolla kummankaan investointivaihtoehdon edellyttämä kuusen käytön lisäys ei aiheuta SY-laskelman mukaisen hakkuukertymän ylittymistä.

Suurimman ylläpidettävissä olevan aines- ja energiapuun hakkuukertymän arvio (SY) on osa Luken laskemia hakkuumahdollisuusarvioita, joilla on pyritty skenaariolaskelmien tavoin hahmottamaan Suomen metsien nykyisiä ja tulevia hakkuumahdollisuuksia sekä vastaavaa metsien tilan kehitystä kokonaisuutena ja maakunnittain. SY-laskelma on teoreettinen optimointilaskelma, jossa tavoitteena on metsätalouden puuntuotannollinen ja taloudellinen kestävyys. Laskelmassa ei kuitenkaan oteta huomioon esimerkiksi hakkukertymien puulajeittaista kestävyyttä tai hiilensidontaan liittyviä kysymyksiä. Arviot eivät ole toteutettaviksi tarkoitettuja hakkuusuunnitteita eikä niissä ole otettu huomioon esimerkiksi puumarkkinoiden kehitystä tai metsänomistajien puunmyyntihalukkuutta. Arvioiden tavoitteena ei ole ennustaa tulevaisuudessa markkinoilla tarjottavaa puumäärää tai raakapuumarkkinoiden kehitystä.

Tehtaan lähialueen kalastoon liittyvät vaikutusarviointit on tehty riittävällä laajuudella. Kalastukseen kohdistuvien vaikutusten arviointi on heikotasoinen, sillä varsinaisen oletetun vaikutusalueen kalastuksesta ei esitetä tietoja.

LIITE

Pohjanmaan liitto

Taustaa

Metsä Board Oyj:n hankkeen tavoitteena on kasvattaa kuitupohjaisten pakkausmateriaalien tuotantoa rakentamalla Kaskisiin taivekartonkitehdas. Tehtaalla valmistettava tuote on päällystetty monikerroskartonki, jota käytetään muun muassa elintarvikkeiden ja lääkkeiden pakkauksissa. Valkaistun kemihierteen valmistuskapasiteettia lisätään nykyisestä rakentamalla uusi mekaanisen massan tuotantolaitos, laajentamalla puunkäsittelyaluetta sekä rakentamalla uusi kuorimo. Tämän lisäksi uusitaan energiantuotantolaitos tukitoimintoihin. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä tarkastellaan kolmea eri laajuista hankevaihtoehtoa.

Hanke tukeutuu nykyisen tehtaan toimintaan ja yhdyskuntarakenteeseen. Hankealue sijoittuu olemassa olevalle Metsä Board Oyj:n tehdasalueelle Kaskisissa, nykyisen tehtaan länsipuolelle. Alueella on voimassa Kaskisten yleiskaava 2030 (T ja T/kem) sekä Kaskisten asemakaava (T). Hanke on voimassa olevan yleiskaavan ja asemakaavan mukainen eikä se edellytä muutoksia alueen maankäyttöön tai kaavoitukseen.

Hankealueelle johtaa Seinäjoki-Kaskinen rautatie ja tehdasalueen lounaispuolella sijaitsee Kaskisten syväsatama. Hankealueesta osa on rakentamatonta, ja rakennustoimenpiteet edellyttävät kallion louhintaa. Muilta osin alue on ollut pitkään teollisuusalueena ja siihen liittyvän raskaan liikenteen, melun ja mahdollisten päästöjen vaikutuspiirissä. Hankkeen toteutumisen myötä ilmastopäästöjen määrän arvioidaan kasvavan.

Lausunto

Pohjanmaan liiton näkemyksen mukaan ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on esitetty varsin kattavat tiedot hankkeesta sekä tunnistettu olennaisimmat ympäristövaikutukset. YVA-selostuksen mukaan keskeisimpiä arvioitavia ympäristövaikutuksia ovat vesistö-, melu- ja liikennevaikutukset sekä vaikutukset ilmanlaatuun. YVA-selostuksessa lisäksi todetaan, ettei arvioinnin aikana ole noussut esille sellaisia vaikutuksia, jotka estäisivät hankkeen tai sen vaihtoehtojen toteuttamisen.

Pohjanmaan liitto katsoo, että kartonkitechdashanke on erityisen tärkeä aluekehittämisen näkökulmasta etenkin Kaskisten kaupungille ja Suupohjan rannikkoseudulle. Toteutuessaan hanke luo yhteistyömahdollisuuksia myös laajemmalla alueella sekä mahdollistaa muutakin teollisuutta ja kehitystä alueella. Hankkeen työllisyys- ja talousvaikutukset tulevat olemaan merkittävät, mikä parantaa alueen elinvoimaa. Teollisuuden tarjoamat työpaikat houkuttelevat osaavaa työvoimaa Pohjanmaalle, mikä on nostettu myös yhdeksi alueen kehittämistavoitteeksi Pohjanmaan maakuntastrategiassa 2022-2025.

Kartonkitechdashanke edellyttää alueen liikennejärjestelyjen ja infrastruktuurin kehittämistä, sillä hankkeen seurauksena sekä maantie- että juna- ja meriliikennemäärien arvioidaan kasvavan moninkertaiseksi. Pohjanmaan liiton mielestä tehtaan liikenne tulisi ohjata pääosin rautatielle ja merikuljetuksiin, mikä mahdollistaisi myös kauaskantoisen rautatiestön ja Kaskisten sataman kehittämisen. Suupohjan rata (Seinäjoki – Kaskinen) on alueen puuraaka-aineen kuljetusten tukiranka sisämaasta rannikolle ja se tulee kunnostaa teollisuuden tarpeisiin vastaavaksi liikenneväyläksi. Lisäksi lähikunnissa vireillä olevien teollisuushankkeiden yhteisvaikutukset kasvavaan liikennepalveluiden tarpeeseen on huomioitava kokonaisuutena. Teollisuuden kuljetusten toteuttaminen yksinomaan tieverkkoa pitkin ei ole kestäväällä pohjalla huomioiden lisääntyvästä autoliikenteestä aiheutuvat ympäristövaikutukset, tiestön korjausvelka ja liikenneturvallisuus. Myös huoltovarmuuden, kuten maatalouden kemikaalien, energiapuun, erikoiskuljetusten (ml. tuulivoimakomponentit), rakennusteollisuuden materiaalien ja sotilaallisen liikkumisen turvaamiseksi alueella tarvitaan vaihtoehtoisia kuljetus- ja liikennemuotoja.

Pohjanmaan liikennejärjestelmän kehittämisen pitkän aikavälin tavoitteena onkin, että innovatiivinen liikennejärjestelmä tukee Pohjanmaan kansainvälistä kilpailukykyä ja vahvistaa maakunnan houkuttelevuutta mahdollistamalla kaikille sujuvan ja turvallisen arjen. Suupohjan radan peruskorjauksen lisäksi Kaskisten sataman väylän syventäminen ja kantatien 67 parantaminen ovat Suupohjan kehittämisvyöhykettä, joka on osoitettu Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040.

Hanke on voimassa olevan Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 mukainen. Pohjanmaan liitto valmistelee Pohjanmaan maakuntakaavaa 2050. Pohjanmaan maakuntahallitus hyväksyi kokouksessaan 24.4.2023 Pohjanmaan maakuntakaavan 2050 luonnoksen ja päätti asettaa sen nähtäville ajalle 27.4-31.5.2023. Tavoitteena on saada maakuntakaava hyväksytyä maakuntavaltuustossa vuoden 2024 lopussa. Kun Pohjanmaan maakuntakaava 2050 astuu voimaan, korvaa se Pohjanmaan maakuntakaavan 2040.

Pohjanmaan maakuntakaavan 2050 kaavaluonnoksessa hankealue osoitetaan merkinnällä kemianteollisuuden ja kemiallisten aineiden varastointialue (T/kem) ja hankealueen länsipuolella sijaitseva Kotilampi merkinnällä virkistysalue (V). Virkistysalueen suunnittelumääräyksen mukaan alueidenkäyttö ja toimenpiteet tulee suunnitella niin, että turvataan edellytykset käyttää aluetta yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun ja varmistetaan alueen saavutettavuus sekä riittävä palvelu- ja varustustaso. Alueen suunnittelussa ja toimenpiteissä tulee huomioida kulttuuriympäristö-, maisema- ja luonto- arvot. Pohjanmaan liitolla ei ole muuta lausuttavaa hankkeen ympäristövaikutusten arviointiin liittyen.

Pohjanmaan museo

Arkeologinen kulttuuriperintö

Hankealueen kajoamattomilla osilla on suoritettu arkeologinen inventointi. Tehdaskiinteistöille (pl. saaret) laaditun arkeologisen selvityksen perusteella kiinteistöillä ei sijaitse jo aiemmin tunnistetun Tegelbrugin tiilenpolttouunin lisäksi muita muinaisjäännöksiä (Selostus s. 414). Hankealueella (VE1 ja VE2) sijaitseville louhittavilla kallioalueille ei sijoitu muinaisjäännöksiä, eikä hankkeella ole vaikutusta em. muinaisjäännöskohteeseen.

Rakennushankkeen jatkosuunnittelussa tulee kuitenkin huomioida, että tehdasalue on paljon laajempi kuin hankealue, josta louhitaan. Rakentamisvaiheen yhteydessä rakennetaan uusi tielinja tehdasalueelta kantatielle 67. Tielinjan pituus on arviolta 650 m ja sen tarkoituksena on sujuvoittaa tehdasalueelle kulkevaa raskasta liikennettä. Tielinjan rakentamiselle laaditaan erillinen suunnitelma ja sille haetaan lupa Kaskisten kaupungilta. Tielinjaus suunnitellaan siten, että linjausta lähimpänä sijaitsevaan kiinteään muinaisjäännökseen (Herrmans Kronohemman) ei aiheudu haitallisia vaikutuksia (Selostus s.380-381).

Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta museolla ei ole huomautettavaa tai lisättävää arviointiselostukseen.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Rakennetun kulttuuriympäristön osalta ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on asianmukaisesti huomioitu 5 km säteellä hankealueesta sijaitsevat maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaat rakennetun kulttuuriympäristön kohteet, Kaskisten rautatieasema, Kaskisten ruutukaava-alue, Benvikin kartano ja kulttuurimaisema, Sälgrundin majakka, luotsiasema ja Laxhamn sekä Kalarannan/Sjöbodbackenin perinnemaisema. Näistä lähimmillään noin 800 metriä luoteeseen sijaitsee Kaskisten ruutukaava-alue puutaloasutuksineen. (Selostus s. 360-361)

Maisemavaikutusten arvioinnissa käytettyjen kuvien ja kuvakaappausten ottopaikat ovat Hundholmenin silta, Kotilammen maja, Uusi Kaskistentie kasvihuoneiden kohdalla ja näkötorni (Selostus s. 355).

Vaikka hankealueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse rakennetun kulttuuriympäristön näkökulmasta arvokkaita kohteita, museo kuitenkin toivoo, että arviointiselostuksessa olisi myös selostettu hankkeen mahdollisia maisemallisia vaikutuksia yllä mainittuihin maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaisiin rakennetun kulttuuriympäristön kohteisiin esim. havainnekuvin.

Hankkeella ei ole suoranaisia vaikutuksia lähialueen arvokkaisiin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin, arviointiselostuksen perusteella ei kuitenkaan voida arvioida hankkeen maisemallisia ja kaupunkikuvallisia vaikutuksia lähinnä oleviin kulttuuriympäristöihin.

Pohjanmaan pelastuslaitos

1.Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on tunnistettu, että kemikaalien laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavat laitokset edellyttävät Tukesin (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto) myöntämän luvan. Kemikaalien käytön perusteella tehtaan toiminta luokitellaan toimintaperiaateasiakirja-

laitokseksi. Pelastuslaki edellyttää, että pelastuslaitos laatii ulkoisen pelastussuunnitelman, jos vaarallisten kemikaalien teollinen käsittely ja varastointi ovat niin laajamittaisia, että toiminnanharjoittajan tulee laatia turvallisuusselvitys (379/2011 48 §). Ulkoisessa pelastussuunnitelmassa määritellään toimenpiteet, joilla onnettomuuksia ja niistä aiheutuvia seurauksia voidaan rajata ja hallita mahdollisimman tehokkaasti.

2. Pohjanmaan pelastuslaitos pitää positiivisena sitä, että ympäristövaikutusten arvioinnissa on huomioitu toiminnan laajentumisen vaikutukset pelastuslaitoksen valmiuteen ja että keskustelua asiasta tullaan käymään pelastuslaitoksen kanssa myöhemmässä suunnitteluvaiheessa. Tehdaspalokunta on hyvä ja tehokas tapa toteuttaa pelastuslaissa edellytettyä omatoimista varautumista.

3. Tehtaalle kuljetetaan erilaisia puuraaka-aineita, massoja ja vaarallisia kemikaaleja; maantiekuljetukset kulkevat kantatietä 67 pitkin ja junakuljetukset kulkevat Kaskisten kaupungin läpi. Arviointiselostuksessa on arvioitu, että raskaan liikenteen sekä junaliikenteen määrä tulee kasvamaan VEO vaihtoehtoon verrattuna. Pelastuslaitos huomauttaa, että jos junakuljetukset tulevaisuudessa siirtyvät ainoastaan maantiekuljetuksiin, liikennemäärät kantatietä 67 pitkin kasvavat huomattavasti. Jatkosuunnittelussa on otettava huomioon riskit, jotka liittyvät kasvavaan maantiekuljetusmäärään.

Suomen Luonnonsuojeluliitto, Pohjanmaan piiri ry

1. Valittu vaihtoehto

Jatkosuunnitteluun valittu vaihtoehto VE1 on hyvä. Siinä tarvittava puuraaka-aineen vuotuinen lisätarve noin 1 milj.m³ on pienempi kuin vaihtoehdossa VE2 (noin 1,7 milj.m³/v). Vaihtoehdossa myös päästöjen määrät ilmaan ja jätevesien määrät mereen ovat pienemmät. Valittu vaihtoehto sisältää myös uuden arkittamon rakentamisen. Tämä nostaa tehtaan jalostusastetta. Kartonkitehtaan tuotantoa ei tarvitse kuljettaa ulkomaille arkitukseen. Arkittamo lisää enemmän myös uusia työpaikkoja. Koko tehdashanke lisää työvoimaa noin 400 henkilötyövuotta. Tämä lähes tuplaa Kaskisten teollisten työpaikkojen määrän. Hanke on varsin merkittävä myös koko ympäröivälle seutukunnalle.

2. Puun hankinta

Tehdashankkeen vaihtoehdon VE1 mukainen puuraaka-aineen lisätarve on noin 1 milj.m³ kuusikuitupuuta. Puu tullaan hankkimaan pääasiassa Länsi- ja Etelä-Suomen alueen maakunnista. Tarvittaessa hankintaa laajennettaisiin myös Metsä Groupin muilta alueilta ja ulkomailta. Myös voidaan puuvirtoja ohjata yhtiön sisällä omien tuotantolaitosten välillä. Arviointiselostuksessa on esitetty laskelmia lisäkuusikuitupuun ilmastovaikutuksista raaka-aineen hankinta-alueella. Laskelmat on tehty Metsä-Groupin konsernitasolla, pohjana konsernin metsästrategia ja luonnon monimuotoisuusstrategia. Tällöin laskelmissa voi olla mukana muitakin käyttäjiä. Hiilinielulaskelmat on esitetty koko maan tasolla, ja puuvirtoja voidaan ohjailla alueiden välillä hiilinielutilanteen mukaan.

Arviointiselostuksen mukaan pääasiallisella hankinta-alueella Metsä-Groupin puunhankinta vuonna 2021 oli yht. 4,1 milj.m³. LUKE:n laskelmien mukaan kuusen kuitupuun kasvu samalla alueella on ollut keskimäärin noin 3,3 milj.m³/v. Yhtiön laskema kuusikuidun lisäpotentiaali olisi 0,54 milj.m³/v. Yhtiö arvioi kuusen hakkuupotentiaalin käytettävään lähes täysin pääasiallisella hankinta-alueella. Yhteisvaikutus muiden puunkäyttäjien kanssa on arvioitu ”kohtalaisen negatiiviseksi (--).” Mahdollista on, että kuusikuitupuun käyttö ylittäisi hankinta-alueelta saatavan puun määrän, jolloin sitä jouduttaisiin hankkimaan laajemmaltakin alueelta.

3. Liikenne ja kuljetukset

Arviointiselostuksen laskelmista, koskien puukuljetusten ja muiden raaka-aineiden sekä tuotteiden kuljetusmääriä, käy selvästi esille miten tärkeää on Seinäjoki-Kaskinen rautatien perusparannus ja

sähköistäminen tehdashankkeen toteuttamiselle. Kuljetettavat materiaalmäärät ovat niin suuria, että niiden hoito pelkästään autokuljetuksina olisi erittäin vaikeaa. Arviointiselostuksen mukaan vaihtoehdossa VE1 junien ja rekkojen määrät olisivat (Korjausliite 31.5.2023):

Nyt saapuvat junat = 2-4 kpl/vrk Laajennuksen jälkeen = 6 kpl/vrk

Nyt saapuvat rekat = 80 kpl/vrk Laajennuksen jälkeen = 270 kpl/vrk

Käytännössä kuljetukset hoidetaan rautatie- ja maantiekuljetusten yhdistelmänä. Kuljetusten mahdollisimman suuri hoitaminen rautatiekuljetuksena (sähköistetyllä) merkitsisi myös merkittävää ilmastopäästöjen pienenemistä ja ympäristön tilan parantumista.

E-P:n ELY-keskuksen liikennevastuualue lausunnossaan YVA-ohjelmasta esittää, että rata tulee perusparantaa. Myös vahvan kannanoton radan puolesta on esittänyt Pohjanmaan ja E-P:n kauppakamarien yhteinen Suupohjan aluevaliokunta kannanotossaan sanomalehti Ilkka-Pohjalaisessa 28.6.2023.

4. Raakaveden hankinta

Arviointiselostuksen mukaan raakaveden ottomäärä Västerfjärdenin makeavesialtaasta ei ylitä voimassa olevan luvan määriä eikä vedenotosta arvioida aiheutuvan merkittäviä vaikutuksia. Parhailaan uusitaan Västerfjärdenin patotien siltaa. Kuluvana vuonna työn alla on sillan pato. Samalla ehdotetaan kunnollisen kalatien rakentaminen patoon. Kalatien tulisi olla jatkuvatoiminen ja laskurilla varustettuna. Österbottens Fiskarförbund r.f. on myös lausunnossaan esittänyt kalatien parantamista niin, että vaelluskaloilla olisi mahdollisuus käyttää kalatietä ympäri vuoden. Kalatien parantaminen voidaan sisällyttää tehdashankkeeseen kompensaatina padon aiheuttamasta haitasta Västerfjärdenin ja Närpiönjoen kalastolle.

Närpiönjoen latvoilla Kivi- ja Levalammen valuma-alueella on parhailaan käynnissä hanke vesien osittaiseen palauttamiseksi entisiin uomiin. Järjestelyt eivät todennäköisesti vaikuta Västerfjärdenin altaan vesitilanteeseen. Töiden toteutumista on kuitenkin syytä seurata tehdashankkeen yhteisvaikutuksissa. Aiemmin esitimme myös padon vieressä kulkevaan sähkölinjaan lisättäväksi lintupalloja. Sähkölankoihin osuu edelleen joutsenia ja muita isoja lintuja. Paikalla on runsas vesilinnusto ja alue on myös lintujen muuttoreitillä.

5. Luontoselvitykset

Vuonna 2022 tehty kasvillisuus selvitys (Sweco) käsitti vain hankealueen. Luontoselvitykset on tarpeen laatia kuitenkin laajemmalla alueella, eli käsittäen myös hankealueen lähiympäristön. Erityisesti viereinen Kotilammen alue tulee ottaa mukaan johtuen hankkeen sille aiheuttamista huomattavista muutoksista (Ks. kohta 6). Laaditussa kasvillisuus selvityksessä on kylläkin otettu esille luontoselvitysten laajennustarve sekä alueellisesti että lajistollisesti.

Kotilammen alueelta tulee laatia riittävän tarkat selvitykset:

- Kasvillisuus ja luontotyyppit
- Pesimälinnusto
- Lepakot
- Direktiivilajit: liito-orava, viitasammakko

Näille kaikille lajeille löytyy Kotilammen alueelta sopivia elinympäristöjä (tai tehtaan pohjoispuolen metsiköistä).

6. Kotilammen virkistysalue

Tehdasalueen länsipuolella sijaitseva Kotilammen alue on Kaskisten kaupungin omistama virkistysalue. On myös osa kaupungin virkistysreittiä. Tehdashanke pienentää Kotilammen valuma-aluetta. Tämä voi laskea Kotilammen veden pintaa (ainakin väliaikaisesti). Arviointiselostuksen mukaan uuden arkittamon kattovedet ohjataan Kotilampeen. Hulevesien laadun riittävä tarkkailu on syytä tällöin järjestää. Esim. toiminnan häiriötilanteissa voi laskeumia tulla kattovesiin mukaan.

Ehdotamme Kotilammen virkistysalueen kehittämistä yhteistyössä Kaskisten kaupungin ja Metsä Boardin kesken. Tällöin alueesta muodostettaisiin sekä kaupunkilaisten että yhtiön henkilöstön käytössä oleva yhteinen virkistysalue. Samalla alueella voitaisiin toteuttaa mm. yhtiön TYKY-toimintaa. Yhtiö osallistuisi virkistysalueen rakentamis- ja hoitokustannuksiin kaupungin ohella, laadittavan yhteistyösopimuksen mukaan.

7. Päästöt ilmaan ja vesiin

Valitussa vaihtoehdossa VE1 puun ja kemikaalien käyttömäärät tulevat kasvamaan. Hankevastaavan toimesta tehdään kasvihuonepäästöjä ja hiilijalanjäljen laskentaa on tehty maailmanlaajuisen standardin (GHG-protokolla) mukaan. Tehdään hyvänä tavoitteena on vuoteen 2030 mennessä päästä hiilineutraaliksi luopumalla fossiilisista polttoaineista ja fossiilisesta energiasta siihen mennessä. Kaskisten rannikkovesien ekologinen tila tällä hetkellä on tyydyttävä ja kemiallinen tila hyvää huonompi. Vuoteen 2027 ulottuvassa merenhoitosuunnitelmassa on tavoitteena saavuttaa hyvä tila. Tehdään laajennushankkeen seurauksena myös jätevesien laskeminen mereen kasvaa. Jätevesipäästöjen lisäyksestä on arviointiselostuksessa tehty kuormitusmallin mukaisia laskelmia. Niiden perusteella on arvioitu, että jätevesien kasvu voi aiheuttaa lievää negatiivista haittaa vesiluonnolle. Samalla arvioidaan, että jätevesikuormitus ei aiheuttaisi muutosta nykyiseen ekologiseen tilaan eikä kuormitus vaarantaisi vesien hyvän tilan saavuttamista.

Jätevesikuormituksen lisäyksen on arvioitu aiheuttavan vähäisen negatiivista haittaa (kalasto) tai kohtalaisen negatiivista haittaa (kalastus, virkistyskäyttö, rantakiinteistöt). Haittoja kalastolle esitetään katettavaksi nykytasollaan säilyvällä kalatalousmaksulla. Kalatalousmaksu on kuitenkin riittämätön korvaamaan haittoja. Esitämme lisäksi harkittavaksi kalojen velvoiteistutuksia alueelle sekä selvittäväksi vahinkojen korvaamista kalastajille, vesialueiden omistajilla ja huvilanomistajille vahinkoja kärsineellä alueella.

8. Riskien hallinta

Tehtaan laajennusinvestointi lisää myös tuotannossa tapahtuvia mahdollisia riskejä: tulipalot, kemikaali- ja öljyvuodot, onnettomuudet, vesivahingot, tulvat ja tuotannon muut häiriötilanteet. Tämä edellyttää tehdään pelastusvalmiuden parantamista. Tehdas on yksi alueen suuronnettomuusvaaraa aiheuttavista kohteista. Tehtaalla ei ole omaa tehdaspalokuntaa. Oma henkilökunta hoitaa ensisammutuksen. Kaskisten palokunta ja lähiseudun muut alueellisen palolaitoksen yksiköt vastaavat sen jälkeen palo- ja pelastustoimista.

Arviointiselostuksen mukaan nykyisen toimintatavan riittävyys tullaan selvittämään uudella kartonkitehtaalla. Pelastuslaitoksen näkemyksen mukaan alueella tarvitaan tehdaspalokunta varmistamaan toiminnanharjoittajan riittävä valmiustaso (Arviointiselostus s. 175). Luonnonsuojelupiiri yhtyy pelastuslaitoksen näkemykseen tehdaspalokunnan tarpeesta. Kaskisten palokunnalla ei ole riittäviä resursseja hoitaa ison tehdaskokonaisuuden pelastustointa. Aluehallintovirasto on päätöksessään 26.6.2023 esittänyt lukuisia puutteita pelastustoimen palvelutasossa Kaskisten alueella.

9. Ekologiset kompensatiot

Tehdashankkeen tarvitsema puuraaka-aineen lisätarve (n. 1 milj.m3) vaikuttaa osaltaan vähentävästi metsien hiilinieluja. Samoin kuljetuksissa käytettävät fossiiliset polttoaineet lisäävät hiilipäästöjä.

Luonnonsuojelupiiri esittää, että näiden heikennysten hyvittämisiksi Metsä Board uuden luonnonsuojelulain 11 luvun mukaisena ekologisena kompensaationa osallistuisi Suupohjan radan peruskorjauskustannuksiin. Rahoitusosuuden suuruuden määrittelyn pohjana voitaisiin käyttää edellä arviointiselostuksessa käytettyjä hiilen sidontaa ja luonnon monimuotoisuutta heikentäviä vaikutuksia (LUKE:n laskelmat kestävästä hakkuumahdollisuuksista ja lisähakkuiden vaikutuksesta hiilinieluja vähentävästi). Suupohjan radan peruskorjaus olisi näkemyksemme mukaan varsin sopiva ekologisen kompensaation kohde. Rata sähköistettynä ja kuljetusten siirtyessä rekkakuljetuksista rautatielle vähentäisi merkittävästi hiilipäästöjä ja parantaisi ympäristön tilaa.

Myös E-P:n ELY-keskuksen luonnonsuojeluyksikkö lausunnossaan kartonkitehtaan YVA-menettelystä esitti tarkastelua, miten heikentyneet hiilinielut- ja varastot sekä ekologiset vaikutukset pystyttäisiin kompensoimaan.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes

Kaskisten kaupungissa sijaitseva Metsä Board Oyj:n tehdas valmistaa tällä hetkellä BCTMP:tä eli valkaistua kemihierrettä, jota käytetään kartonginvalmistuksessa yhtiön muilla tehtailla. Metsä Board Oyj on käynnistänyt esiselvityshankkeen, jonka tavoitteena on kasvattaa kuitupohjaisten pakkausmateriaalien tuotantoa rakentamalla taivekartonkitehdas Kaskisiin nykyisen kemihierretehtaan kanssa samalle tehdasalueelle. Hankkeessa lisätään valkaistun kemihierteen valmistuskapasiteettia ja rakennetaan uusi mekaanisen massan tuotantolaitos. Puunkäsittelyaluetta laajennetaan ja rakennetaan uusi kuorimo. Lisääntyvään energiankäyttöön varaudutaan uudella energiantuotantokattilalla. Tehtaalla on oma raakavedenotto ja -käsittely sekä jätevedenpuhdistamo, joita hyödynnetään hankkeessa. Osana hankkeen selvityksiä on käynnistetty ympäristövaikutusten arviointi (YVA).

Tarkasteltavat vaihtoehdot

YVA-menettelyssä arvioidaan seuraavia hankevaihtoehtoja:

VE0: Hanketta ei toteuteta (ns. nollavaihtoehto). Metsä Board Oyj kemihierretehtaan ja siihen liittyvien tukitoimintojen toiminta jatkuu kuten nykyisin. Tehtaan tuotantokapasiteetti säilyy nykytilan kaltaisena eli 390 000 t/v. Puhdistettujen jätevesien sekä jäähdytys- ja hulevesien purkupisteet säilyvät ennallaan. Energia tuotetaan pääkattilana toimivalla kuorikattilalla ja varakattilana toimii öljykattila. Sähköenergia ostetaan valtakunnan verkosta. Tuotannossa syntyvät prosessijätevedet johdetaan käsiteltäväksi tehtaan jätevedenpuhdistamolle. Puhdistetut jätevedet johdetaan mereen nykyisessä purkupisteessä.

VE1: Hankevaihtoehdossa VE1 nykyisen kemihierretehtaan tuotantokapasiteetti on 460 000 t/v. Lisäksi tehdasalueelle rakennetaan kartonkitehdas, jossa valmistetaan päällystettyä taivekartonkia 800 000 t/v. Mekaanista massaa valmistetaan 290 000 t/v. Tehtaalle rakennetaan arkittamo, jonka arkituskapasiteetti kattaa 80 % kartonkitehtaan tuotannosta. Puun käsittelykapasiteetti kaksinkertaistuu nykytilaan verrattuna. Puunkäsittelykenttä laajenee ja alueelle tulee uusi kuorimo. Lisääntyvää tuotantoa varten tehtaalle rakennetaan uusi alle 300 MW:n biokattila, jolla tuotetaan tehtaiden tarvitsema höyry. Sähköenergia ostetaan edelleen valtakunnan verkosta. Tehdasalueen laajentaminen edellyttää louhintaa noin 1 000 000 m³.

VE2: Hankevaihtoehdossa VE2 nykyisen kemihierretehtaan tuotantokapasiteetti on sama kuin VE1:ssä eli 460 000 t/v. Lisäksi tehdasalueelle rakennetaan kartonkitehdas, jossa valmistetaan päällystettyä taivekartonkia 1 200 000 t/v. Mekaanista massaa, joka voidaan valkaista, valmistetaan 540 000 t/v. Arkittamoa ei rakenneta tehtaalle vaan kartongin arkitus tapahtuu toisella tehtaalla ulkomailla. Puun käsittelykapasiteetti on lähes kolminkertainen nykytilaan verrattuna. Puunkäsittelykenttä laajenee ja alueelle tulee uusi kuorimo.

Lisääntyvää tuotantoa varten tehtaalle rakennetaan uusi yli 300 MW:n biokattila, jolla tuotetaan sekä lämpöä että sähköä. Tehdasalueen laajentaminen edellyttää louhintaa noin 1 000 000 k-m³.

Hankevaihtoehdossa VE1 kemikaalien käyttömäärät kasvavat 5-19 % vaihtoehtoon VE0 verrattuna. Lisäksi käytettävien polymeerien ja kelatointiaineen määrä kaksin- ja kolminkertaistuvat. Hankevaihtoehdossa VE1 uusina kemikaaleina otetaan käyttöön myös päällysteet, täyteaineet sekä tärkkelys.

Hankevaihtoehdossa VE2 kemikaalien käyttömäärät ovat joidenkin kemikaalien osalta samat kuin hankevaihtoehdossa VE1. Muiden kemikaalien, päällysteiden, täyteaineiden ja tärkkelyksen käyttömäärät ovat 25–50 % suuremmat kuin hankevaihtoehdossa VE1. Lisäksi kelatointiaineen, muiden kemikaalien, polymeerien sekä vetyperoksidin määrät kasvavat hankevaihtoehdossa VE2 noin 5–350 % verrattuna vaihtoehtoon VE0.

Metsä Board Oyj:n Kaskisten kemihierretehdas on Tukesin valvoma Seveso III direktiivin mukainen toimintaperiaatelaitos.

Lausunto

Kemikaaliturvallisuuslain (390/2005) näkökulmasta vaihtoehdosta VE0 Tukesilla ei ole lausuttavaa.

VE1 ja VE2 laitoksen kemikaalimäärät tulevat kasvamaan merkittävästi nykyisestä. YVA vaikutusten onnettomuus- ja häiriötilanteiden arvioinnissa tulee huomioida vaarallisten kemikaalien onnettomuusvaikutukset lähiympäristöön ja lähiympäristön asukkaille sekä mahdolliset luonnonilmiöiden (esim. tulvat, myrskyt) aiheuttamat kemikaalionnettomuusriskit.

YVA ohjelmassa on tunnistettu kemikaaliturvallisuuslain (L 390/2005 23 §) mukainen Tukesille tehtävä kemikaalilupa/muutosilmoitus. YVA ohjelmassa ei ole esitetty varastoitavien kemikaalien vaaraluokkia tai enimmäisvarastointimääriä. Toiminnanharjoittajan tulee hyvissä ajoin ennen muutoksen yksityiskohtaista suunnittelua tehdä Tukesille hakemus vaarallisten kemikaalien varastoinnin muutoksesta. Tukes ottaa lupahakemuksen/muutosilmoituksen käsittelyssä kantaa vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimusten täyttymiseen. Tukes on vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvova viranomaisena.

Varsinais-Suomen ELY-keskus, Kalatalousviranomaisena

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kalatalousviranomaisena ei anna lausuntoa asiassa EPOELY/2982/2022 Ympäristövaikutusten arviointiselostus Metsä Board Oyj, Kaskisten kartonkitehdas.

Västkustens miljöenhet, hälsoskyddsövervakningen

Miljökonsekvensbedömningen har kompletterats med bullermodelleringar. I modelleringarna framgår att buller vid den närmaste bosättningen invid järnvägen överstiger gränsvärden utomhus dagtid (55 dB) och nattetid (50 dB) i båda alternativen VE1 och VE2. I alternativ VE1 anges tågtrafiken till omkring 5 ankommande tåg i dygnet, i alternativ VE2 till 15 ankommande tåg i dygnet. I dag (eller alternativ V0) ankommer 2-4 tåg i dygnet till Kaskö. En förutsättning för en ökad tågtrafik är en grundförbättring av tågbanan.

Enligt Social- och hälsovårdsministeriets förordning 545/2015 är åtgärdsgränsen för ekvivalentnivån för ljud i bostäder och andra vistelseutrymmen dagtid (kl. 7-22) 35 dB och nattetid (kl. 22-7) 30 dB.

I planeringen av järnvägen bör man ta i beaktande buller- och vibrationseffekten av en ökad tågtrafik för den närmaste bosättningen så att åtgärdsgränserna inte överskrids inomhus dag- och/eller nattetid. Bullereffekterna bör särskilt beaktas vid alternativ VE2 eftersom tågtrafiken kan komma att öka markant i detta alternativ.

Västkustens miljöenhet, miljövårdsövervakningen

- Bullerolägenheter som kan uppstå pga. verksamheten bör tas på allvar och verksamheten planeras så inga bullerriktvärden överskrids vid fritidshus. Buller som uppstår pga. trafik och järnväg behöver också beaktas och det kan antas vara av stor betydelse rent ljudmässigt om transporter görs via landsvägen, via gammal gnisslande tågbanan med diesellokomotiv eller via en förnyad och elektrifierad tågbanan.

- Det är positivt att luftutsläppen skulle minska från själva fabriksverksamheten, genom att använda ny och bättre teknik. Förstås om fordonstrafiken ökar blir det mera utsläpp till luften av bränsleutsläppen. Transporter via elektrifierad tågbanan skulle vara en bra lösning.

- Avloppsvattenreningen- och utsläppen ska planeras så de orsakar så små olägenheter som möjligt för ägare till fritidshus, för fisket, fiskodlingar och andra användare av vattenområdet som är recipient. I beskrivningen nämns att fiskeredskap kan komma att återslammats, antagligen betyder det att all vattenmiljö i utsläppsområdet kan riskera förslamning. Avloppsvattenutsläppens innehåll av skadliga metaller och andra främmande ämnen ska allra helst elimineras men åtminstone minimeras så mycket som möjligt. Storskaliga odlingar av fisk planeras också och en god vattenkvalitet eftersträvas.

Väylävirasto

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on pyytänyt Väylävirastolta lausuntoa Kaskisten kartonkitehtaan YVA-selostuksesta.

Metsä Board Oyj on käynnistänyt esiselvityshankkeen, jonka tavoitteena on kasvattaa kuitupohjaisten pakkausmateriaalien tuotantoa rakentamalla taivekartonkitehdas Kaskisiin nykyisen kemihierretehtaan kanssa samalle tehdasalueelle. Hankkeessa lisätään valkaistun kemihierteen valmistuskapasiteettia ja rakennetaan uusi TMP:n eli mekaanisen massan tuotantolaitos. Puunkäsittelyaluetta laajennetaan ja rakennetaan uusi kuorimo. Lisääntyvään energiankäyttöön varaudutaan uusimalla energiantuotantolaitos tukitoimintoinen. Tehtaalla on oma raakavedenotto ja -käsittely sekä jätevedenpuhdistamo, joita hyödynnetään hankkeessa.

Hanke sijoittuu olemassa olevalle Metsä Board Oyj:n tehdasalueelle Kaskisten saarella, noin kahden kilometrin päässä Kaskisten keskustaajamasta kaakkoon. Hankealue sijoittuu noin 1,5 kilometriä pitkälle ja noin 300 metriä leveälle kaistaleelle nykyisen tehtaan länsipuolelle. Osa hankealueesta on rakentamatonta, ja rakennustoimenpiteet edellyttävät louhintaa hankealueella. Hankealueelle tulee Seinäjoki-Kaskinen rautatie, ja tehdasalueen lounaispuolella sijaitsee Kaskisten syväsatama.

Lisäys liikennemäärissä (tie- ja raideliikenne) arvioidaan kummassakin hankevaihtoehdossa (VE1, VE2) kohtalaisen merkittäväksi vaikutukseksi, mutta liikennemäärät jakautuvat 150–400 km etäisyydelle hankealueesta, mikä lieventää vaikutuksia. Hankevaihtoehdosta riippuen raskaan liikenteen määrä kasvaa kts 67 Herrmansintien risteyksessä noin 122-183 % ja kokonaisliikennemäärä noin 60-188 %. Raideliikennemäärät kasvavat joko 1,5-4 kertaisiksi. Sataman ja tehdasalueen välinen liikenne joko kuusintaikayhdeksänkertaistuu. Laivaliikenteen osalta alusmäärät kasvavat Sataman ennusteeseen nähden lähes 2-2,5 kertaisiksi. Vaihtoehdon VE1 liikennemäärien muutoksen merkittävyys arvioidaan kohtalaisen negatiiviseksi, vaihtoehdossa VE2 suureksi negatiiviseksi. Hankevaihtoehtojen VE1 ja VE2 liikennetarkastelussa huomioitiin myös, että raideliikenteen tehokas käyttö edellyttää radan peruskorjauksen ja sähköistyksen toteutumista.

Väylävirasto esittää lausuntonaan seuraavaa:

Väylävirasto toteaa, että Seinäjoki-Kaskinen -radan hankearvioinnin päivitys on käynnissä. Maanteiden osalta lausuu tarkemmin Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen L-vastuualue.

Asiantuntijakommentit

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Luonnonsuojeluyksikkö

Metsä Board Oyj on käynnistänyt esiselvityshankkeen, jonka tavoitteena on kasvattaa kuitupohjaisten pakkausmateriaalien tuotantoa rakentamalla taivekartonkitehdas Kaskisiin nykyisen kemihierretehtaan kanssa samalle tehdasalueelle. Hankkeessa lisätään valkaistun kemihierteen valmistuskapasiteettia ja rakennetaan uusi TMP:n eli mekaanisen massan tuotantolaitos. Puunkäsittelyaluetta laajennetaan ja rakennetaan uusi kuorimo. Lisääntyvään energiankäyttöön varaudutaan uusimalla energiantuotantolaitos tukitoimintoinen. Tehtaalla on oma raakavedenotto ja -käsittely sekä jätevedenpuhdistamo, joita hyödynnetään hankkeessa.

Osana hankkeen selvityksiä on käynnistetty ympäristövaikutusten arviointi (YVA).

YVA-selvityksessä tarkasteltavana on toiminnan kasvattamisen osalta vaihtoehdot VE0-VE2. Sekä purkuputken sijainnin kannalta vaihtoehdot VE2a ja VE2b. Arvioinnissa tarkasteltiin sekä rakentamisen että toiminnan aikaisia vaikutuksia asiantuntija-arviona olemassa olevan tiedon ja mallinnusten pohjalta.

Kasvillisuus, eläimistö ja suojelukohteet

Rakentamisvaiheen arvioinnissa on tarkasteltu erityisesti hankkeen suoraa vaikutusalueutta. Hankealue on suurelta osin rakennettua tehdasaluetta tai joutomaata. Vaihtoehdoissa VE1 ja VE2 suora luontovaikutus on kasvillisuuden poisto rakennettavalta alueelta. Toimintavaiheessa arvioinnissa on tunnistettu ainoiksi mahdollisiksi vaikutuksiksi vesistövaikutukset, joiden ai arvioida aiheuttavan merkittäviä vaikutuksia lähialueen kasvillisuudelle, eläimistölle ja suojelukohteille.

Toiminta-alueelle on laadittu kasvillisuuskartoitus konsultin toimesta 2022, sekä viitattu kaavoituksen yhteydessä laadittuihin luontoselvityksiin (2005, 2009 ja 2012). Tekstissä olisi tullut tarkemmin avata selvityksen tuloksia ja selvitettyjä alueita esimerkiksi visualisoinnin kautta. Arvioinnista ei selvinnyt, mitä aluetta kaavoituksen luontokartoitukset koskivat ja niiden tuloksia. Kartoituksen perusteella todettiin, ettei alue ole soveltuva liito-oraville, viitasammakoille eikä lepakoille, eikä uhanalaisia lajeja esiinny alueella. Kotilampea ei ole tutkittu, vaan tekstin perusteella oletetaan lajiston olevan tavanomaista. Linnustoseelvityksiä ei arvioinnin pohjaksi ole laadittu.

ELY-keskus yhtyy arviointiin, että maaluonto on muuttunut teollisuusalueen vaikutuksesta ja tämän vuoksi vaikutus on sen muuttuneisuuden takia pieni. Puiden kaato ja räjäytystyöt ajoitetaan lintujen pesimä- ja muuttoajan ulkopuolelle, jolloin melu- ja pölyhaittojen ei katsota haittaavan pesintää. Kotilammen merkitystä linnuston ruokailu- ja pesimäalueena tulisi selvittää. Valuma-alueeseen nähden laaja-alainen rakentaminen ja louhinta aiheuttaa mahdollisesti hulevesikuormaa ja valuma-aluemuutoksia Kotilampeen. Hulevesi voi sisältää runsaasti kiintoainesta ja siihen sitoutuneita ravinteita sekä mahdollisesti muita vastaanottavalle vesistölle haitallisia aineita. Tämän vuoksi hyvä hulevesihallinta on rakentamisvaiheessa erityisen merkittävää.

Vaikutusten arviointi meriluontotyyppisiin pohjautuu Suomen lajitietokeskukselle tehtyyn aineistopyyntöön, sekä VELMU tietokannan luontotyyppi- ja lajitietoaineistoihin alueella esiintyvistä vedenalaisista lajeista. Arvioinnissa hyödynnetään myös velvoitetarkkailussa kerättyä dataa kasviplanktonista, pohjaeläimistä ja vesikasvillisuudesta. Kalastossa viitattiin seurantaan ja Tallvarpenin lahden kluuvijärvien kunnostamisen yhteydessä kerättyyn tietoon. Arvokkaina alueina on tunnistettu Tallvarpenin lahden kluuvijärvet sekä Brännskogin mahdollisesti arvokas kutualue. Lajiaineiston kattavuutta tai laajuutta ei ole avattu ja selkeitä puutteita on esimerkiksi vedenalaisten havaintotietojen tai mallinnustietojen osalta. Linnuston osalta ei ole arvioitu vaikutusalueen pesimälinnustosta tai alueen merkitystä levähdys- ja ruokailualueena.

Vedenalaisesta lajistosta arvioinnissa todetaan hankealueen läheisyydessä olevan hauruja (*fucus* spp.), jotka ovat silmälläpidettäviä (NT) ja herkkiä rehevöitymiselle. Arvioinnissa todettiin myös, ettei hankkeen vaikutusalueella ole merkittäviä vedenalaisia luontokohteita (EMMA) tai paikallisesti merkittäviä meriluontoalueita (PEMMA). Vedenalaisista luontoa on inventoitu VELMU-hankkeessa laajasti, mutta tieto on yhä erittäin puutteellista. Erityisesti vaihtoehdoissa VE2a ja b, jossa kiintoaineen purkupiste muuttuu, tulisi mahdollisen uuden purkupisteen ja putken vaikutusalue inventoida. Arvioinnissa ei ole hyödynnetty olemassa olevaa vedenalaisista luontotyyppitietoa, eikä tunnistettu tai inventoitu puutteellisesti tunnettuja alueita. GTK:n mallinuksissa vaikutusalueelle sijoittuu esimerkiksi potentiaalisia Natura luontotyyppinä riutta-alueita. Riutta-alueet ovat herkkiä rehevöitymisen vaikutuksilla. Natura-lausunnossa on puututtu Natura-arvioinnin puutteisiin laji- ja luontotyyppitiedon osalta. PEMMA-aineisto ei ole arvioinnin kannalta relevantti, sillä koskee vain pääkaupunkiseutua.

ELY-keskuksen mukaan kokonaisvaikutusten arviointia vaikeuttaa täsmällisemmän tiedon puute vaikutusalueen merialueella esiintyvistä vedenalaisista luontoarvoista. Arvioinnissa olisi tullut hyödyntää VELMU karttapalvelun mallinnettuja luontotyyppitietoja. Myös purkupisteiden arvioidulla vaikutusalueella esiintyvät luontoarvot olisi tullut kartoittaa maastaselvityksillä.

Vesistövaikutukset

Sisäsaariston kaikki vesimuodostumat ovat hyvää huonommassa ekologisessa tilassa. Vesien arvioitu ravinteiden vähennystarve vaihtelee vesimuodostumittain ja on 30–50% tai yli 50 % riippuen kuormituksesta ja alueesta. Vesienhoidon toimenpideohjelman mukaan hyvän ekologisen tilan saavuttaminen edellyttää, että vesimuodostumien ravinnepitoisuus tulee saada selkeästi alemmaksi vähentämällä kuormitusta.

Metsäboard Oy:n jätevedet koostuvat VE0 vaihtoehdossa 23% lähikuntien yhdyskuntajätevesistä ja 77% prosessijätevesiä. Vaihtoehdoissa VE1 ja VE2 prosessijäteveden osuus kasvaa. Vaihtoehdotiset jätevesien purkupisteet VE2a ja VE2b ovat mukana tarkastelussa, koska tavoitteena on selvittää, voidaanko vesistön tilaan vaikuttaa johtamalla jätevedet vaihtoehdoisiin purkupisteisiin. Purkuputki aiheuttaa paikallisesti lämpö-, kemikaali- ja kiintoainekuormaa. Arvioinnin mukaan jätevesien sisältämät metallit ja kiintoainekas sedimentoituvat pohjalle pääosin Tallvarpenin lahdelle, paitsi vaihtoehdossa VE2b hieman ulommaksi merialueelle. Vaikutukset arvioidaan vähäisiksi (VE1, VE2a, VE2b) tai kohtalaisiksi (VE2). Selostuksessa todetaan, että mallinnustulosten mukaan hankkeen kuormituksen aiheuttamat pitoisuusvaikutukset ovat niin pieniä, että niitä ei voida käytännössä erottaa vedenlaadun nykyisestä pitoisuusvaihtelusta lukuun ottamatta välitöntä purkualuetta. Kokonaisuutena hankkeen aiheuttamien kuormitusten on arvioitu aiheuttavan vähäisiä muutoksia ja lievää perustuotannon nousua, myös jäähdytysveden purkupisteen läheisyydessä.

Arvioinnin perusteella pääosa vaikutuksista VE0-VE2 koskee Tallvarpenin lahtea. Tallvarpen on oletettavasti muuttunut pitkäkestoisen teollisuustoiminnan myötä ja pohjasedimentti on todettu paikoin pilaantuneeksi. Purkuputken sijoittaminen pilaantuneeseen sedimenttiin aiheuttaa arvioinnin mukaan myrkyllisten kemikaalien vapautumista kiertoon. Tällä voi olla välillinen kielteinen vaikutus, joka johtaa muutoksiin lajistossa ja kertymiseen ravintoketjussa. Arvioinnin todetaan Tallvarpenin lajiston koostuvan: "ympäristömuutoksia suhteellisen hyvin kestävästä alueelle tyypillisistä lajeista" avaamalla tämän tarkemmin lajistoa. Tallvarpenin lahdin lajistoa ja luontotyyppejä ei ole analysoitu tai havainnollistettu selostuksessa. Eri tietolähteistä oleva tieto olisi ollut hyvä yhdistää konkreettisemmin ja visualisoida, jotta kokonaisuutta olisi ollut mahdollista arvioida eri vaihtoehtojen osalta.

Purkupisteen siirto ulommas ei hävennä kokonaiskuormaa Itämereen, mutta arvioinnin mukaan paikallisesti ravinteet ja lämpö sekoittuvat nopeammin ja laimenevat. Arvioinnissa olisi pitänyt tarkemmin analysoida purkuputken siirtämisen haitat ja hyödyt kokonaisuutena. Nykyinen purkupiste on sedimentin osalta tutkittu ja ELY-keskus yhtyy arvioon, että alue on muuttunut.

Koska purkuputken sijoittamisen vaikutusten eroja ei ole kattavasti selvitetty, muun kuin ravinteiden, kiintoaineen ja lämmön leviämisen osalta, luontoarvojen vähiten haitalliseen purkuputken vaihtoehtoon on vaikea ottaa kantaa.

Sataman alusliikennemäärän määrä kasvaisi hankevaihtoehdossa VE1 laivaliikenteen noin 90 % ja hankevaihtoehdossa VE2 noin 130 %. Laivaliikenteen lisäys on vaikutukseltaan merkittävä. Lisääntymisellä voi olla vaikutusta myös liikenneväylän läheiseen meriluontoon eroosion ja melun kautta. Selvityksessä ei ole huomioitu lisääntyvän laivaliikenteen vaikutuksia. Välillisenä vaikutuksena se liittyy suoraan yhtiön toimintaan

Luonnonvarat

Toiminnan luontovaikutukset ovat välillisiä materiaalihankinnan kautta luontoon ja luontokadon hillitsemiseen. Suurin ylläpidettävä hakkuukertymä ei huomioi monimuotoisuus- ja ilmasto-vaikutuksia. Puun käytön lisääminen tarkoittaa väistämättä hakkuiden lisääntymistä entisestään. Vaikka sertifiointin ja monipuolisempien metsänhoidollisten toimien, kuten lehtipuiden säästämisen, ja lahoppuuryhmien kautta tilanne on hieman parantunut, ei se ole vielä riittävä negatiivisen uhanalaiskehityksen pysäyttämiseksi. Kasvavien hakkuutarpeiden kautta on haastavaa jättää tilaa luonnonmetsien kaltaisille talousmetsille. Ilmastonmuutos luo omalta osaltaan selviytymisen haasteita lajistolle. Luonnonmetsiin verrattuna talousmetsät ovat nuoria ja niistä puuttuu luonnonmetsille tyypillisiä piirteitä. Monet eliölajit eivät löydä talousmetsistä sopivaa elinympäristöä. Elinympäristöjen pinta-alan väheneminen ja laadun heikkeneminen sekä sopivien elinympäristölaikkujen huono kytkeytyneisyys johtavat pieneneviin populaatiokokoihin ja paikallisten populaatioiden häviämiseen. Lajit, joiden esiintymisalue on suppea tai populaatiokoot pieniä, ovat riskissä hävitä kokonaan eli kuolla sukupuuttoon joko paikallisesti tai globaalisti.

Yhteenveto

Asiantuntijataarkastelu on pääosin riittävää arvioinnissa riittävää vaihtoehtojen VE0-VE1 kannalta. Vaihtoehdon VE2 nykyisen luparajan ylittävä ravinnekuorman kasvu tulee tarkastella erikseen ympäristölupavaiheessa. Ravinnekuorman lisääntyminen vaikeuttaa vesipuitedirektiivin mukaisen hyvän tilan saavuttamista. Mikäli parhaan käyttökelpoisen tekniikan kautta ravinnekuormaa ei pystytä vähentämään, tulee harkita lieventämistoimia tai kompensationsa ravinteiden poistotoimia. Vaihtoehdossa VE2a ja b purkuputken sijoittamisen muutokset ovat vaativat tarkempia maastaselvityksiä, sekä vaikutusarvioita. ELY-keskus katsoo, että hankkeen suorita ja välillisiä vaikutuksia olisi tullut tarkastella vaikutusalueella tarkemmin luontotyyppi- ja lajistotasolla.

Etälä-Pohjanmaan ELY-keskus, Vesienhoitoryhmä

Hanke

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tavoitteena on edistää hankkeiden ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa sekä päätöksenteossa. YVA-menettelyssä ei tehdä hanketta koskevia päätöksiä, vaan sen tavoitteena on tuottaa tietoa päätöksenteon perustaksi. YVA:aan saavat osallistua kaikki ne, joita hanke kiinnostaa. Arviointimenettelyn edellisessä vaiheessa otettiin kantaa YVA-ohjelmaan ja siihen annettujen mielipiteiden ja lausuntojen pohjalta on laadittu ympäristövaikutusten arviointiselostus (YVA-selostus). Arviointiselostuksessa esitetään tarkennetut tiedot hankkeesta ja sen vaihtoehdoista sekä arvio niiden ympäristövaikutuksista. YVA-selostukseen otetaan nyt kantaa.

Tarkasteltavat vaihtoehdot

YVA-menettelyssä arvioidaan seuraavia hankevaihtoehtoja:

VE0: Hanketta ei toteuteta (ns. nollavaihtoehto). Metsä Board Oyj kemihierretehtaan ja siihen liittyvien tukitoimintojen toiminta jatkuu kuten nykyisin. Tehtaan tuotantokapasiteetti säilyy nykytilan kaltaisena eli 390 000 t/v. Puhdistettujen jätevesien sekä jäädytys- ja hulevesien purkupisteet säilyvät ennallaan. Energia tuotetaan pääkattilana toimivalla kuorikattilalla ja varakattilana toimii öljykattila. Sähköenergia ostetaan valtakunnan verkosta. Tuotannossa syntyvät prosessijätevedet johdetaan käsiteltäväksi tehtaan jätevedenpuhdistamolle. Puhdistetut jätevedet johdetaan mereen nykyisessä purkupisteessä.

VE1: Hankevaihtoehdossa VE1 nykyisen kemihierretehtaan tuotantokapasiteetti on 460 000 t/v. Lisäksi tehdasalueelle rakennetaan kartonkitehdas, jossa valmistetaan päällystettyä taivekartonkia 800 000 t/v. Mekaanista massaa valmistetaan 290 000 t/v. Tehtaalle rakennetaan arkittamo, jonka arkituskapasiteetti kattaa 80 % kartonkitehtaan tuotannosta. Puun käsittelykapasiteetti kaksinkertaistuu nykytilaan verrattuna. Puunkäsittelykenttä laajenee ja alueelle tulee uusi kuorimo. Lisääntyvää tuotantoa varten tehtaalle rakennetaan uusi alle 300 MW:n biokattila, jolla tuotetaan tehtaiden tarvitsema höyry. Sähköenergia ostetaan edelleen valtakunnan verkosta. Tehdasalueen laajentaminen edellyttää louhintaa noin 1 000 000 k-m³.

VE2: Hankevaihtoehdossa VE2 nykyisen kemihierretehtaan tuotantokapasiteetti on sama kuin VE1:ssä eli 460 000 t/v. Lisäksi tehdasalueelle rakennetaan kartonkitehdas, jossa valmistetaan päällystettyä taivekartonkia 1 200 000 t/v. Mekaanista massaa, joka voidaan valkaista, valmistetaan 540 000 t/v. Arkittamoa ei rakenneta tehtaalle vaan kartongin arkitus tapahtuu toisella tehtaalla ulkomailla. Puun käsittelykapasiteetti on lähes kolminkertainen nykytilaan verrattuna. Puunkäsittelykenttä laajenee ja alueelle tulee uusi kuorimo. Lisääntyvää tuotantoa varten tehtaalle rakennetaan uusi yli 300 MW:n biokattila, jolla tuotetaan sekä lämpöä että sähköä. Tehdasalueen laajentaminen edellyttää louhintaa noin 1 000 000 k-m³.

Lisäksi tarkastellaan kahta vaihtoehtoista jäteveden purkupistettä. Tarkasteltavat alavaihtoehdot ovat:

- VE2a: jätevesien purkupiste Tallvarpenin lahdella noin 0,5 km etäisyydellä noin viiden metrin syvyydessä.
- VE2b: jätevesien purkupiste Ådskärin ja Tunngrundin välisellä merialueella noin 1,7 km etäisyydellä nykyisestä purkupisteestä noin 10 metrin syvyydellä

Hankealue

Hanke sijoittuu olemassa olevalle Metsä Board Oyj:n tehdasalueelle Kaskisten saarella, noin kahden kilometrin päässä Kaskisten keskustaajamasta kaakkoon. Hankealue sijoittuu noin 1,5 kilometriä pitkälle ja noin 300 metriä leveälle kaistaleelle nykyisen tehtaan länsipuolelle. Osa hankealueesta on rakentamatonta, ja rakennustoimenpiteet edellyttävät louhintaa hankealueella.

Vuonna 1977 Kaskisiin perustettiin Metsä-Botnian tehdas. 1980-luvulla tehtaan kuormitusarvot olivat BOD7 osalta n. 50–60-, fosforin osalta n. 15- ja typen osalta n. 6-kertaisia nykyiseen kuormitukseen nähden. Verrattuna VE2 mukaiseen toiminnan laajennukseen oli 1980-l kuormitus BOD7 15-, fosforikuormitus 7- ja typpikuormitus 3-kertainen nykyiseen nähden. Toisaalta nykyisin mm. Närpiön ja Teuvan jätevedet johdetaan samalle puhdistamolle nykyisen toimijan kanssa.

Vaikka metsäteollisuuden kuormitus on laskenut alueella voimakkaasti, vaikuttaa merialueen fosforipitoisuus nousseen vuosien 2000–2022 välillä. Selvää arvioita kehityksestä tai sen syistä ei selvityksessä ole esitetty eikä syitä arvioitu. Jokien, lähinnä Närpiönjoen tuoman ravinnekuormituksen vaikutus näkyy tulva-aikojen yhteydessä myös merialueella. Pohjaeläimistön tila on parantunut Tallvarpen-lahdella, mutta muualla alueella heikentynyt mahdollisesti ilmentäen rehevöitymisen vaikutuksia.

Kalastus alueella on runsasta. Tärkein saalislaji on ahven. Tiedustelujen mukaan jätevesien ei ole suoranaisesti havaittu vaikeuttavan kalastusta. Sen sijaan rehevöitymiseen yleisesti liittyvän verkkojen liettymisen on kylläkin todettu olevan haittaava tekijä.

Sedimentissä on havaittu kohonneita haitta-aineiden pitoisuuksia n. 8000 m² alueella Tallvarpen-lahdella purkupaikan edustalla. Vastaavasti liejusimpukoissa on havaittu kohonneita PCDD/F-pitoisuuksia purkupaikan lähellä. Kauempana liejusimpukoiden pitoisuudet ovat matalia.

Hankealueen sijoittumista mahdollisille happamille sulfaattimaille ei ole arvioitu. Koska alueella voi olla näitä, on tämä syytä selvittää.

Vesienhoitoryhmän kommentit

Tässä YVA-selostusvaiheessa Vesienhoitoryhmä ottaa kantaa seuraaviin asioihin:

- Onko tehty pintavesivaikutusten arviointi riittävä?
- Onko huomioitu hankkeen vaikutukset vesien tilaan?
- Onko vaikutusten merkittävyys arvioitu oikein? Jos ei oikeansuuntainen, perustelut miltä osin vaikutukset merkittävämmät/vähäisemmät?

YVA-ohjelmavaiheessa vesienhoitoryhmän keskittyi seuraaviin asioihin:

- Ekologista tilaa oli ohjelmassa arvioitu havaintopaikkakohtaisesti. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista. Vesienhoidossa luokitteluyksikkönä toimii pääosin morfologisten ja luontaisten ominaisuuksien perusteella rajattu ja nimetty vesimuodostuma. Vesimuodostumassa voi olla useita havaintopaikkoja. Nämä on selostuksessa otettu huomioon ja vesienhoitoon ja merenhoitoon sisältyvät tavoitteet, vesimuodostumien luokitus ja niiden tilaan vaikuttavat paineet on kuvattu laajasti ja perusteellisesti.
- Hankealueen sijoittumista mahdollisille happamille sulfaattimaille ei ole arvioitu. Koska alueella voi olla näitä, on tämä syytä selvittää.
- Räjäytykset voivat aiheuttaa vesistöön kiintoaine- ja typpikuormitusta. Kuormitusta on tarkoitus vähentää töiden hyvällä suunnittelulla sekä tarpeen mukaan purkupisteiden silttiverhoilulla. Jälkimmäistä voidaan pitää tarpeellisenä toimenpiteenä. Asia on huomioitu selostuksessa.
- Kuormituksen kasvua voidaan pitää huomattavana, vaikka kuormitus jäisikin VE2 vaihtoehdossakin pienemmäksi kuin, mitä kuormitus oli 1980-luvulla. Kuormitukset on arvioitu laitoksen nykyisen puhdistustehon perusteella. Olisi huomattava, että Selkämeren ja koko Itämeren tila on heikentynyt 1980-l verrattuna. Itämeri on rehevöitynyt ja ilmastonmuutoksen johdosta lämmennyt, minkä vuoksi merialueiden sietokyky lisäkuormitukselle on heikentynyt.
- Tehtaan jäähdytysvesien määrän on arvioitu pienenevän vaihtoehdoissa V1 ja VE2 verrattuna nykytilaan eli vaihtoehtoon V0. Kokonaisuudessaan lämpökuorma kuitenkin 3-5 kertaistuisi mm. lisääntyneistä jätevesimääristä johtuen. Sekä ravinne- että lämpökuormituksen kasvu lisää riskiä rehevöitymisen voimistumiseen alueella. Lämpökuorman ja kuormituksen yhdysvaikutuksia rehevöitymiseen on selostuksessa pohdittu, mutta varsin yleisellä tasolla. Tarkastelua olisi voinut tehdä laajemminkin käyttäen hyväksi olemassa olevaa tietoa vastaavilta laitoksilta Suomen rannikolta.
- Jäähdytys-, sade- ja hulevesiä ei ole tarkoitus puhdisteta. Vedet johdetaan Närpesfjärdeniin. Vedet voivat olla kiintoainepitoisia. Hulevesien puhdistamista kuitenkin harkitaan, mitä voi pitää kannatettavana. Vanhalla tehdasalueella ei ole öljynerotuskaivoja, mutta uudelle alueelle kaivot ovat tulossa. Ns. kemikaalipihan ja kattojen vedet johdetaan puhdistamoon.
- Vesistövaikutusten arvioinnin periaatteet vaikuttavat varsin kattavilta. Vaikutukset on arvioitu 10 km säteellä jätevesien purkupisteestä. Vaikutusalue on periaatteessa riittävä. Mallintaessa on pyritty

huomioimaan vedenkorkeudet, virtausolot ym. mallin mahdollistamissa rajoissa. Tulosten käytössä on epävarmuustekijät otettu huomioon siten, että on käytetty mallin tarjoamista arvoista sitä, jossa vaikutukset ovat suurimmat. Tätä varovaisuusperiaatetta voidaan pitää hyvänä vaikutusten arvioinnin kannalta.

- Hankkeen vaikutukset vaikutusalueen vesimuodostumien ekologiseen tilaan on arvioitu vedenlaadun osalta mallien ja muiden laatutekijöiden osalta asiantuntija-arvioiden perusteella. Tämän lisäksi on arvioitu vaikutuksia myös laajemmin ekologiaan kuten mm. kalastoon. Jätevesien vaikutusten mallintamisen perusteet vaikuttavat kattavilta ja perusteilta. Mallintamisessa on keskitytty ravinteisiin, COD:n, kiintoaineeseen ja lämpötilaan. Klorofyllipitoisuudet on mallinnettu liukoisten ravinnefraktioiden pitoisuuksien avulla ja regressiomalli on kuvattu. Arvioinnissa on huomioitu valuma-alueelta tuleva kuormitus, pistekuormitus sekä mm. ilmastonmuutoksen aiheuttama meriveden lämpenemiskehitys. Selostuksessa on arvioitu yleisellä tasolla mallintamisen luotettavuutta sekä mahdolliset virhelähteitä. Tulosten käytössä on epävarmuustekijät otettu huomioon siten, että on käytetty mallin tarjoamista arvoista sitä, jossa vaikutukset ovat suurimmat. Tätä varovaisuusperiaatetta voidaan pitää hyvänä vaikutusten arvioinnin kannalta.
- Rakentamisen aikaisen louhinnan (VE1 ja VE2) vaikutukset pintavesiin ja ekologiseen tilaan on arvioitu mm. kiintoaineen, sameuden ja typhen osalta.
- Arvioinnissa on huomioitu Valtioneuvoston asetus haitallisista aineista (VNA 1022/2006) ja sen muutos (VNA 868/2010) sekä annetut ympäristönormit (VNA 1308/2015). Asetuksen kohdalla on huomioitava, että se on muuttumassa.
- Toiminnan suunnittelussa ja käytönaikaisessa tarkkailussa ja ylläpidossa pyritään huolehtimaan siitä, ettei toiminnasta aiheudu vesien- ja merenhoidon (VNA 1299/2004) vastaisia seurauksia.
- Hankkeen on, vaihtoehdoista riippuen, arvioitu lisäävän alueelle tulevaa kuormitusta. Vaikka lisäkuormituksen vaikutusten on arvioitu olevan vähäisiä ja alueellisesti rajattua, on tilanne haastava, sillä alueen vedet ovat hyvää heikommassa tilassa. Ekologisen tilan parantaminen edellyttäisi kuormituksen vähentämistä, eikä lisäämistä. Tavoite on kaikilla vaikutusalueen vesimuodostumilla hyvä tila v. 2027 mennessä. Selostuksessa on tyydytty mallintamisarvioiden perusteella toteamaan, etteivät Läntisen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman (1. osa, Westberg ym. 2022) tavoitteet vaarannu.
- Lähialueella on useita kalanviljelylaitoksia ja suunnitteilla (YVA) kaksi isoa avomerilaitosta. Selostuksessa on arvioitu hankkeen ja kalankasvatuksen yhteisvaikutusta Kaskisten merialueiden tilaan, tilanteessa, jossa kaikki laitokset olisivat toiminnassa. Tämä on tärkeää, sillä Selkämeri on rehevöitymässä, mikä näkyy mm. lisääntyneinä sinileväkukintoina. Tilan parantaminen edellyttää kuormituksen vähentämistä kaikilla sektoreilla. Tilanteessa, jossa kaikki laitokset ovat toiminannassa pistekuormituksen fosforikuormitus kuitenkin kolmin- ja typpikuormitus kaksinkertaistuisi nykyiseen verrattuna. Selostuksessa yhdysvaikutusten vähäisyyttä on perusteltu mm. sillä, että Metsäboardin vaikutukset kohdistuvat sisäsaaristoon, kun taas uusien kalanviljelyn avomerilaitosten vaikutukset avomerelle. Tämä ei ole riittävä lähestymistapa, koska kaikkien alueiden toimijoiden vaikutukset kohdistuvat laajassa mielessä samalle merialueelle Selkämeren koillisosaan. Kaikki toiminta lisää jo ennestään liian suurta kuormitusta. Kuormituksen laimeneminen tarkoittaa vain sitä, että kuormitus ja siten myös sen vaikutukset leviävät laajemmalle alueelle.

Vaikutusarviot

YVA-selostuksessa on hyvin kuvattu alueen nykytila, taustakuormitus sekä vesienhoidonsuunnittelun että merenhoidonsuunnittelun tilatavoitteita. Selostuksessa on myös listattu tärkeimmät toimenpiteet tilatavoitteiden saavuttamiseksi.

Vaikutuksia on arvioitu sekä rakentamisvaiheessa että toiminnan aikana. Vaikutuksina on tarkasteltu: lämpötila/lämpötilan nousu, lämpökuorma/jäätilanne, vedenlaatu ja rehevyys, perustuottajat ja kasvillisuus, vesistön happitilanne, sedimentti (ml. metallit ja haitta-aineet), pohjaeläimet, veden hygieeninen laatu, ekologinen tila ja vesistön tila.

Vedenkulutus ja näin olleen vedenottotarve ei ylitä nykyisten luvanmukaisia määriä (Västerfjärden 15 milj. m³/vuosi ja merivettä 16 milj. m³/vuosi). Västefjärdenistä otettava vesimäärä voi kesäaikana olla jopa lähes 1 m³/s ja voi muodostaa suuren osan Närpiönjoen virtaamasta vähävetisenä aikana. Vedenotolla voikin olla vaikutuksia Västefjärdenin ja myös Närpiönjoen ekologiseen tilaan.

Hankkeen vaikutusten arvioidaan olevan pieniä (ei vaikutuksista - kohtalaisia). Rakentamisvaiheessa suurimmat vaikutukset arvioidaan johtuvan räjähdysaineiden typpikuormituksesta, hulevesien kiintoaineesta (paikallinen samentuminen ja ravinnekuormitus) sekä VE2b pidemmän purkuputken asentamisesta vapautuvien ravinteiden ja haitta-aineista.

Toiminnan kohdalla vaihtoehdosta VE2b arvioidaan olevan jopa mahdollisia positiivisia vaikutuksia purkuputken siirrosta kauemmas merelle, koska Tallvarpenin lahdelle kohdistuva kuormitus vähenisi, mikä voisi jopa parantaa lahden tilaa. Toisaalta purkupaikan siirtäminen siirtää kuormituksen ulommas ja levittää vaikutuksen laajemmalle alueelle. Putken pidentäminen ei siten sinänsä vähennä kuormitusta, eikä toisaalta kuormituksen parempi laimeneminen ole vesiensuojelua. Vesienhoidon tavoitteena oleva hyvän tilan saavuttaminen edellyttää mm. ravinnepitoisuuksien laskemista ja lisäkuormitus ei tue tavoitteita.

Kuormituksen vaikutuksia arvioidaessa ja mallinnettaessa tulisi paremmin huomioida vesienhoidon pintavesityypikohtaiset laatutekijä- ja parametrikohdaiset referenssiarvot sekä tavoitetilan (hyvä/tydyttävä) raja-arvot. Merialueilla luontaiset ravinne- ja klorofyllipitoisuudet ovat varsin alhaisia, minkä vuoksi pieneltäkin näyttävä absoluuttiset muutokset voivat olla suhteellisesti suuria, kun niitä verrataan referenssi- tai hyvän ja tyydyttävän tilan raja-arvoihin. Vastaavasti pienilläkin muutoksilla voi tällöin olla ekologisia vaikutuksia. Pelkkä nykyiseen, jo kuormituksen heikentämään tilaan vertaaminen ei annakaan riittävää kuvaa kuormituksen vaikutuksesta. Myös vesienhoidon tavoitteet tulevat selvemmin huomioitua, kun tavoitteiden vaatimukset huomioidaan myös arvioinneissa. Selostuksessa on kuitenkin taulukkomuodossa varsin kattavasti esitetty mallinnettuihin arvioihin perustuvat vaikutukset ekologisen tilaan.

Suurimmat vaikutukset kohdistuvat sedimenttiin ja pohjaeläimiin. Toiminnan aikaiset vaikutukset arvioidaan olevan suurimmillaan sedimenttiin, kun jäteveden sisältämät metallit sedimentoituvat purkupisteen lähelle. Lämpö- ja ravinnekuormituksen yhteisvaikutuksesta rehevöitymiseen ja mm. pohjan oloihin kaivataan lisää tietoa. Selostuksessa vaikutukset on arvioitu pieniksi. Lämmin vesi, lisääntynyt hapen kulutus ja orgaanisen aineksen sedimentaatio saattaa kuitenkin paitsi heikentää olosuhteita pohjalla myös estää kylmiä ja hapekkaita olosuhteita vaativan lajiston esiintymistä tai kolonisaatiota vaikutusalueelle. Tosin matalat pohjat eivät ole kylmien vesien lajiston esiintymisalueita muutenkaan.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Liikennevastualue

Kaskisten kartonkitehtaan YVA-selostuksen liikenteellisiä vaikutuksia on arvioitu laajasti. Hankkeen liikennemäärät (niin rakentamisen kuin toiminnan aikana) ovat merkittäviä, ja ne ovat YVA-ohjelmavaiheesta tarkentuneet ylöspäin. YVA-selostuksessa on tarkasteltu rakentamisen ja toiminnan aikaisia liikenteellisiä vaikutuksia, mm. kuljetusmääriin ja -reitteihin, kokonaisliikenteen lisääntymiseen lähistön maantieverkolla, turvallisuuteen, ilmastopäästöihin, meluun, yhteisvaikutuksiin ja tarvetta liikenneinfrastruktuurin kehittämiseen, sekä pohdittu haitallisten vaikutusten lieventämistoimenpiteitä. Huomautamme kuitenkin, että selostus ei ole täysin ristiriidaton ja selkeä, sillä selostuksen eri kohdissa on välillä eroavia lukuja ja

tulkintoja. Johtopäätöksiä, joissa liikennevaikutukset arvioidaan VE1:ssä kohtalaisen negatiivisiksi ja VE2:ssa suuresti negatiivisiksi, voi kuitenkin pitää uskottavina.

Taulukossa 2.11–1. on esitetty vaihtoehtojen VE0 (nykytilanne, 2021), VE1 ja VE2 liikennemäärät huomioiden eri kuljetusmuodot (auto, juna ja laiva), eli taulukko kuvaa tilannetta, jossa kaikki kuljetusmuodot ovat käytettävissä. Taulukkoa 2.11–1. on korjattu YVA-selostuksen julkaisun jälkeen liitteessä 9. Korjausliitteessä on pienennetty VE0:n ja VE1:n junaliikennemääriä. Kyseisessä taulukossa on kuitenkin yhä virheitä / ristiriitaisuuksia. Esimerkiksi nykytilanteen (VE0, 2021) saapuvan junaliikenteen määrä (2–4 / vrk) ei pidä paikkaansa, sillä selostuksen kappaleessa 12.3.1. kerrotaan rataosuudella Teuva–Kaskinen kulkeneen vuonna 2021 yhteensä 200 junaa Väyläviraston tietojen mukaan. Myöskään VE2:sen raakapuujuna-arvio (peräti 10 kpl / vrk) ei pidä paikkaansa kappaleessa 2.11.1 ilmoitetulla junien tilavuudella. Junilla kuljetettavan raakapuun määräksi arvioidaan VE1:ssä 950 000 tonnia ja VE2:ssa 1 300 000 tonnia. Vaihtoehtojen ero ei ole niin suuri, että se selittäisi sen, miksi VE2:ssa on viisi kertaa enemmän saapuvaa raakapuuliikennettä kuin VE1:ssä (VE1: 2 junaa/vrk, VE2: 10 junaa/vrk). Raskaan liikenteen määräksi arvioidaan VE1:ssä saapuvan rekkaliikenteen osalta 270 ajoneuvoa vuorokaudessa Kaskistentietä (tarkoittanee Uutta Kaskistentietä eli kantatietä 67) pitkin, ja vaihtoehdossa VE2 405 ajoneuvoa vuorokaudessa. Raskaan liikenteen määrät vaikuttavat realistisilta ja ovat suurin piirtein linjassa muiden vastaavien hankkeiden kanssa, mutta epäselvät junamäärät herättävät epäilyksiä kokonaisliikennemääristä, ja vaikuttavat siten myös raskaan liikenteen arvioon. Hanketoimijan olisi syytä tarkistaa lukujen oikeellisuus, ja tarvittaessa avata sitä, miten lukuihin on päädytty.

Hankkeen aiheuttaman liikenteen lisäyksen kokoluokkaa kuvaa hyvin se, että kantatien 67 raskaan liikenteen määrä Herrmansintien risteyksessä kasvaa VE1:ssä n. 122 % ja VE2:ssa n. 183 %. Kokonaisliikennemäärien kasvuksi ko. paikassa mainitaan kappaleen 12.1 taulukossa 60 % (VE 1, tarkoittanee 160 % ?) ja 188 % (VE 2). Kasvuprosentit ja absoluuttiset määrät ovat siis merkittäviä, ja liikenteen arvioidaan olevan vähintään yhtä suurta kuin vuosina 2005–2009, jolloin nykyisen BCTMP-tehtaan lisäksi tehdasalueella toimi sellutehdas. Kantatielle 67 ei arvioida koituvan merkittäviä sujuvuus- tai turvallisuusongelmia lisääntyvän liikenteen johdosta, sillä se on kantatieksi vähäliikenteinen ja kulkee Kaskisten keskustan ohi. Hanketoimija suunnittelee kuitenkin tehdasalueelle kantatieltä 67 kulkevan Herrmansintien parantamista. Huomautamme, että parannushankkeen mahdollisten liittymämuutosten osalta tulee olla yhteydessä ELY-keskukseen.

YVA-selostuksessa tunnistetaan liikenteen osalta suurimmaksi epävarmuudeksi Seinäjoki–Kaskinen-radnan tulevaisuus. Hanketoimijan tavoitteena on jo nykytilanteessa kasvattaa rautatiekuljetusten määrää, mutta radan heikko kunto ei mahdollista merkittävää lisäystä. Toisaalta perusparantamisella ja sähköistyksellä voisi olla arvioitua suurempi vaikutus, etenkin liikenteenpäästöihin, jotka on YVA-selostuksessa arvioitu dieselvetureiden mukaan. Maantieliikenne on todennäköisesti hetkellisesti arvioitua merkittävästi suurempaa suunnitteilla olevien liikennehankkeiden rautatieliikenteelle aiheuttamien katkojen takia. YVA-selostuksessa mainitaan tiehankkeista (kohta 22.4.3) "suunniteltu uusi ramppi Porintien ja rautatien risteyskohtaan Närpiössä", joka mahdollisesti katkaisee radan rampin rakentamisen ajaksi. Huomautamme, ettei Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksella ole tiedossa tällaista hanketta. Lisäksi mainitaan kt 67 parantaminen Ilmajoen ja Seinäjoen välillä, joka vaatii radan siirtoa. Näiden hankkeiden ajaksi rautatieliikenne suunnitellaan korvattavan tiekuljetuksin Teuvan/Seinäjoen ja Kaskisten välillä. Myös Seinäjoki–Kaskinen-radnan perusparannushanke menisi päällekkäin tehtaan käynnistymisen kanssa, jolloin rautatiekuljetuksia saatetaan joutua korvaamaan tiekuljetuksin. Näistä korvaavista kuljetuksista arvioidaan olevan huomattavia negatiivisia vaikutuksia tieliikenteeseen, joskin määriä ei ole arvioitu tässä vaiheessa. Olemme samaa mieltä siitä, että parannushankkeiden vaiheistus ja ajoitus on tärkeää ottaa huomioon tehtaan rakentumiseen nähden, mikä taas edellyttää toimivaa vuoropuhelua.

Muista Kaskisen ja sen lähialueen hankkeista ei arvioida aiheutuvan mainittavia yhteisvaikutuksia. YVA-selostuksessa todetaan kuitenkin kummallisesti, että Kaskisten sataman kautta tulevia tuulivoimakuljetuksia

ei tarvitsisi huomioida, sillä ne kuljetetaan ennen tehtaan käynnistymistä. Huomautamme, että käynnissä on useita tuulivoimahankkeita, joiden YVA-prosesseissa Kaskisten satama mainitaan yhdeksi mahdolliseksi tuulivoimakomponenttien tuontisatamaksi.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Teollisuuden ja jätehuollon ympäristönsuojeluryhmä

Tehty selvitys on kattava ja riittävä. Toiminnanharjoittajan tulisi kuitenkin lupahakemuksessa arvioida tarkemmin yhdyskuntajätevesien määrän ja laadun kehitystä tulevaisuudessa ottaen huomioon mm. vuotovesien vaikutus puhdistamon toimintaan ja sen puhdistustehoon.

Lisäksi toiminnanharjoittajan tulee liittää ympäristölupahakemukseen mm. seuraavat tulevaa toimintaa tarkentavat asiakirjat

- kemikaaliluettelo, josta selviää tarkemmin laitoksella käytettävät kemikaalit;
- perustilaselvitys ja tarkemmat tiedot tehdyistä maaperätutkimuksista.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Alueidenkäytön ryhmä

Hanke on voimassa olevien asemakaavojen, Kaskisten yleiskaava 2030 ja Pohjanmaan maakuntakaava 2040 mukainen. YVA-ohjelmassa on arvioitu, että sijoittuminen olemassa olevalle teollisuusalueelle tukee ja täydentää nykyistä aluerakennetta. YVA-selostuksessa ei ole esitelty Botnian-alueen lisäksi muita vireillä olevia asemakaavoja. Vireillä oleva Pikkusahan alueen asemakaava olisi hyvä lisätä lähtötietoihin ja arvioida hankkeen vaikutuksia Pikkusahan asemakaavan toteuttamiselle mm. liikenteen kasvun osalta.

Hankkeella on arvioitu olevan rakentamisvaiheessa kohtalaisen negatiivisia vaikutuksia puuston poistamisen takia ja toimintavaiheessa vaikutukset on arvioitu vähäisen negatiiviseksi. Mahdollisena lisätoimenpiteenä on esitetty, että lähiympäristöön kohdistuvia haitallisia visuaalisia vaikutuksia voidaan tarvittaessa lieventää istuttamalla puustoa tai muuta kasvillisuutta tehdasalueen ja merenrannan tai tehdasalueen ja Kotilammen välimaastoon. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus toteaa, että toimenpiteet ovat kannatettavia ja niistä tulisi laatia maisemasuunnitelma. Hankkeella ei ole vaikutuksia rakennettuun kulttuuriympäristöön tai muinaisjäänöksiin. Hankkeen sosiaaliset vaikutukset ovat kokonaisuutena vähintään kohtalaisen positiivisia.

Mielipiteet

Åsikt 1/Mielipide 1

Bedömning av avloppsvattenutsläpp

I modelleringen har man använt sig av Delft3D-modelleringspaket som enligt beskrivningen är utvecklat för bl.a kustmiljöer. Det saknas karta över resolutionen som är 40 m men ökar mot öppet hav. Var är resolutionen 40 m och hur snabbt ökar det?

Påverkan på halten klorofyll-a har gjorts genom en enkel linjär beräkning efter som att motsvarande förhållande för sjöar skulle ge för höga klorofyllhalter. I beskrivningen konstateras att fosforhalterna utanför Kaskö kan variera kraftigt också under en kort tidsperiod (s. 153) och figuren visar att beräkningen har dålig förklaringsgrad. Det kan förekomma höga klorofyllhalter också vid lägre fosforhalter. Slutsatsen på s. 185 att klorofyllhalterna inte kommer att öka i alternativen VE1-VE2B (liten ökning i Tallvarpen) är alltså mycket osäker och en betydligt större försämring bör beaktas i konsekvensbedömningen. Det saknas ett värsta scenario med stort utsläpp av näringsrikt avloppsvatten vid en tidpunkt på sommaren då temperaturen är hög, havsvattennivån är låg samt vindar som sprider avloppsvattnet i Tallvarpen. Risken för skadlig påverkan av tarmbakterier och massförekomst av giftiga cyanobakterier är då stor. Utsläppen orsakar förutom risk för hälsan och sämre rekreativmöjligheter, även ökad påväxt av trådalger och igenslamning av bottenar.

Vi anser att det är bra att avloppsvattnets hygieniska kvalitet har undersökts och att man försökt bedöma bakteriehalterna i havsområdet på basis av dem. Det är oklart hur eventuella fabriksstopp (sommarruppehåll och permitteringar) påverkar vattnets hygieniska kvalitet. Sommaren 2023 var fabriken stängd pga permitteringar i över en månads tid, <https://svenska.yle.fi/a/7-10036489>. Det måste göras en bedömning av hur motsvarande produktionsstopp påverkar reningsverkets effekt och utspädningen av tarmbakterier i havsområdet. Vattnets hygieniska kvalitet påverkas av utsläppen redan i VEO-alternativet och detta bör åtgärdas genast. Dessutom bör ett varningssystem tas i bruk för att snabbt varna befolkningen vid störningar som medför större utsläpp än vanligt.

Vattenförekomsterna i området är redan nu i sämre än god ekologisk status. Det är inte möjligt att ytterligare öka näringsbelastningen. I beskrivningen konstateras att klart högre fosforhalter än vanligt har uppmätts på några av mätpunkterna de senaste åren (s. 153). Vidare noteras att fosforhalterna i ytvattnet sommartid har en stigande riktning. I tabell 7.4-5 presenteras uppskattade förändringar i näringsämneshalter och enligt den innebär VE2 en klassförsämring med tanke på totalfosforhalten i vattenförekomsten Kaskinen-Kristiinankaupunki. Det här är en betydande påverkan som måste beaktas i bedömningen. Det finns risk att också de biologiska parametrarna i statusbedömningen påverkas negativt vilket konstateras i beskrivningen s. 196 med tanke på algproduktion och vattenvegetation. Observera att påverkan på klorofyllhalten sannolikt är underskattad, se ovan. Följande statusbedömning görs senast inom ett par år och statusen försämras sannolikt (statusen närmare otillfredsställande) jämfört med vid bedömningen år 2019. Och därmed underskattas fabriken negativa påverkan (risk för klassförsämring) i detta skede.

Förändringarna i havsvattnets temperatur pga utsläppen är små enligt beskrivningen. Däremot påverkas enormt stora områden. Det saknas tillförlitlig bedömning av värmens och de förhöjda näringsämneshalternas gemensamma påverkan på primärproduktionen och klorofyllhalten i t ex Tallvarpen och Närpesfjärden.

Det är viktigt att komma ihåg att modellering endast ger en grov uppskattning av påverkan vid en viss tidpunkt, vilket bör beaktas i vidare behandlingen av ärendet där försiktighetsprincipen måste vara avgörande. Modelleringen, och bedömningen på basis av den, presenterar situationen vid en viss tidpunkt och beaktar inte de negativa effekterna av ökade näringsämnesutsläpp under flera tiotals år. Det är också viktigt att beakta att utsläppspunkterna 2a och 2b befinner sig i område med fler sommarstugor jämfört med nuvarande utsläppspunkt.

Behandlingen av avloppsvatten och övervakning

I beskrivningen nämns att målsättningen är att minska belastningen till vattendraget med hjälp av processlösningar och effektiviserad avloppsbehandling (s. 41). Vi anser att det här är ett krav eftersom de hittills granskade alternativen inte är genomförbara. Recirkulering av avloppsvatten innebär att utsläppen till havet minskar eller upphör samtidigt som råvattenbehovet minskar. Recirkulering är det enda tänkbara alternativet i en modern anläggning och det som krävs för att kunna bevilja tillstånd till anläggningen.

I beskrivningens kapitel 24.2. presenteras övervakning som åtgärder för att minska skadlig påverkan på vattendrag. Det har ju ingen som helst effekt på utsläppen. Konkreta åtgärder för att minska skadliga påverkan bör i stället presenteras. Här kunde nämnas satsningarna på effektiviserad vattenrening som nämns tidigare i beskrivningen. Dessutom ska recirkulering av avloppsvatten tas med.

Vi anser att övervakning är viktig och alla relevanta parametrar bör följas upp tillräckligt ofta. I beskrivningens kapitel 24.2. nämns att övervakning av tarmbakterier kunde ingå i vattendragsövervakningsprogrammet. Vi anser att det bör inkluderas i övervakningsprogrammet genast. Dessutom ska lukt antecknas i samband med vattendragsövervakningen och ingå i rapporteringen.

Sammanlagd påverkan

Bedömningen av den sammanlagda påverkan av övriga projekt, såsom Nordic Trout Ab, tar inte ställning till eventuell försämring i den ekologiska statusen hos vattenförekomster i påverkansområdet. Den sammanlagda näringsbelastningen av de två projekten är mycket stor. Noteras bör även att fiskodlingens utsläpp varierar under året (störst på sensommaren) och att näringsämnenas biotillgänglighet är större jämfört med t ex näringsbelastning från åar.

Då verksamheten upphör

I beskrivningens kapitel 23 presenteras påverkan av att anläggningen upphör. Inverkan på avloppsvattenreningen saknas helt i texten och texten bör därför kompletteras.

Åsikt 2/Mielipide 2

Vi, som har fritidsboende på, cam från utsläppspunkten (avloppsröret) från reningsverket för Kaskö, Närpes och Teuva samt från er fabrik, vill framföra vår åsikt om den planerade nya falsfabrikens utsläppspunkt. För närvarande är utsläppen så omfattande att det inte går att simma i vattnet utanför vårt fritidsboende. Vattnet är brunt och ibland är lukten från vattnet så motbjudande att man inte vill sitta på vår uteplats och dricka kaffe.

Eftersom man inte tar prov som berör avloppsvattenkvaliteten på så vis att man kan konstatera att det är utan fara för hälsan att simma anser vi att utsläppspunkten bör dras så långt ut att det undanröjer sådana problem.

Åsikt 3/Mielipide 3

Metsä Board Oyj:n Kaskisten kartonkitehtaan jätevesien purkupiste:

Lisääntyvän vesistön kuormituksen ja rehevöitymisen minimoimiseksi purkupiste tulee sijoittaa hankkeen arviointiselostuksessa esitettyjä vaihtoehtoja kauemmas merelle syvempien virtausten alueelle. Tämä on tärkeää niin vakinaisen sekä vapaa-ajan asutuksen kuin kalastuksenkin kannalta. Myös yhdyskuntavesien johtaminen Metsä Boardin jätevedenpuhdistamolle on vuosien varrella laajentunut ja vaatisi toimenpiteitä puhdistuksen tehostamiseksi.

Åsikt 4/Mielipide 4

Inlämnande av åsikt angående dragande av avloppsrör i samband med kartongfabrikens byggande

Vi fastighetsägare,, håller fast vid samma åsikter som de som lämnades in i samband med MKB förfarandet tidigare i år gällande byggandet av kartongfabrik i Kaskö (se nedan), samt som ny undertecknare,

Vi undertecknade är fastighetsägare på Bockholmen i Kaskö och kommer att beröras av den planerade verksamheten och de ökade utsläppen i havsvattnet, ifall en utvidgning av verksamheten sker. Vi undertecknade anser att de båda enligt MKB presenterade alternativen:

ALT2a: utlopp för avloppsvatten i Tallvarpen på cirka 0,5 km avstånd på cirka fem meters djup, samt

ALT2b: utlopp för avloppsvatten i havsområdet mellan Ådskär och Tungrund på cirka 1,7 km avstånd från befintligt utlopp på cirka 10 meters djup

för placering avloppsledningsrör är direkt olämpliga, eftersom de innebär ökade utsläpp och försämrade vattenkvalitet inom ett område med mer fritidsstugor och bebyggelse jämfört med nuvarande placering. Detta har även påpekats i en tidigare utredning som utfördes angående förlängning av avloppsrör (2017).

Det konstaterades också i den tidigare utredningen att området med svag is skulle stäcka sig längre ut än vid nuvarande placering, vilket innebär negativa effekter på rekreationsanvändningen i området samt en betydande säkerhetsrisk. En spridning av utsläppen till större områden försvårar även en eventuell framtida sanering av kontaminerad havsbotten. En vidare utbredd kontaminering är mycket sannolik, eftersom strömmarna tidvis kommer att sprida utsläppen åt sidorna mot fastlandet och mot Vackergrund, Bockholmen, Tunnggrund och Getskär.

Planerade alternativ för utsläppspunkterna

KUVA

Fler alternativ bör utredas. Det bästa alternativet vore att dra röret längre ut, cirka 4 km, med god marginal utanför Trutgrund, detta för att maximera mängden vatten för utblandning av avloppsvattnet och för att minska på olägenheter till närliggande strandtomter.

KUVA

Ett annat alternativ kunde vara att släppa ut det renade avloppsvattnet i någon form av fungerande våtmark längst in i viken där vattnet släpps ut nu. Detta skulle hålla utsläppen begränsade till ett visst område och risken för skadliga utsläpp vid eventuella driftstörningar osv. skulle minska. Överlag bör man ta i beaktande alla de övriga planerade verksamheterna i Kaskö, samt i dess närhet, som också kommer att belasta miljön för området kring Bockholmen, Vackergrund, Getskär och Tunnggrund i form av ökade utsläppsmängder och övrig påfrestning av miljön. I MKB för kartongfabriken under punkt 8.16.14 nämns endast planerade projekt inom området för Kaskö, det har helt lämnats bort de projekt som planeras vid det tidigare Pohjolan voima området i Kristinestad och som ligger på ett avstånd om cirka 11 km.

Det nämns heller inget om vinterförvaring för fiskodling, som också planerats intill de närliggande områdena, eller om en eventuell vidareförädling av fisken från de planerade fiskodlingarna. För att kunna följa med den mikrobiella kvaliteten på havsvattnet vid de närliggande fritidstomterna ur rekreationsynvinkel, så bör det i provtagningsprogrammet för själva avloppsreningsverket också ingå provtagning med avseende på mängden koliforma bakterier och Eschericia coli bakterier. Provresultaten bör finnas lättillgängliga för allmänheten. Mängden bakterier i havsvattnet vid de närliggande stränderna har en stor betydelse för hur vattnet kan användas i rekreations syfte. En förhöjd bakterieförekomst kan vara direkt farligt för hälsan för de personer som vistas i och/eller använder havsvattnet vid sina fritidsbostäder.